

JÄRFÄLLA

Barn- och ungdomsförvaltningens Måluppfyllelse- och analysrapport 2017

Kristofer Fagerström

Rapportnr: 2018/85
Januari 2017

Innehåll

SAMMANFATTNING	2
1. SYFTE.....	3
2. MÅLUPPFYLLELSE- OCH ANALYSRAPPORTEN OCH VERKSAMHETSPLANEN - DELAR AV DET SYSTEMATISKA KVALITETSARBETET	3
3. DISPOSITION	3
4. RESULTAT	5
4.1. Kunskaper och lärande i förskolan.....	6
4.2. Kunskaper och lärande i grundskolan	8
4.2.1. Meritvärde åk 9	8
4.2.2. Andel som nått kunskapskraven i alla ämnen åk 9	13
4.2.3. Andel gymnasiebehöriga elever	15
4.2.4. Öppna jämförelser – Järfälla klättrar i rankingen.....	17
4.2.5. Betyg i åk 6.....	18
4.3. Resultat i nationella prov.....	20
4.3.1. Nationella prov åk 3	20
4.3.2. Nationella prov åk 6	20
4.3.3. Nationella prov åk 9	20
4.4. Elevers attityder till lärande	21
4.5. Grundsärskolan.....	21
4.6. Fritidshem.....	22
4.7. Normer och värden.....	23
4.7.1. Om attitydundersökningen	23
4.7.2. Föräldrar och elever är generellt nöjda med utbildningen i Järfälla...	24
4.7.3. Mycket hög grad av upplevd trygghet.....	24
4.7.4. Hög grad av inflytande och delaktighet	26
5. FÖRUTSÄTTNINGAR	27
5.1. Personaltäthet och utbildningsnivå.....	27
5.2. Förskolan	28
5.3. Pedagogisk omsorg.....	29
5.4. Grundskola	30
5.5. Fritidshem.....	31
5.6. Grundsärskolan.....	33
6. IDENTIFIERADE FÖRBÄTTRINGSOMRÅDEN	34
7. APPENDIX	35
7.1. Tabell 1: Betyg åk 6	35
7.2. Tabell 2: Nationella prov åk 3	36
7.3. Tabell 3: Nationella prov åk 6.....	36
7.4. Tabell 4: Nationella prov åk 6.....	37
7.5. Tabell 5: Nationella prov åk 9.....	37
7.6. Tabell 6: Nationella prov åk 9.....	38

SAMMANFATTNING

Syftet med den årliga måluppfyllelse- och analysrapporten är att ge en övergripande bild och bedömning av kvaliteten i barn- och ungdomsförvaltningens verksamheter det senaste läsåret. För att följa upp hur väl Järfälla lyckas med det nationella uppdraget är Måluppfyllelse- och analysrapporten uppbyggd kring två kapitel som handlar om resultat, normer och värden samt förutsättningar.

Det senaste läsåret har Järfälla sett en positiv resultatutveckling i de nyckeltal som mäter kunskaperna i slutet av grundskolan. Årskurs 9:s meritvärde för samtliga elever stiger och kommunen intar nu plats 48 av 290 av Sveriges alla kommuner¹. Andelen elever som når alla kunskapskraven i alla ämnen stiger för första gången på flera år och andelen elever som når gymnasiebehörighet stiger svagt.

De relativa nyckeltalen visar också på stigande resultat för 2017. Skolverkets arbetsverktyg SALSA, som mäter skolors kunskapsresultat utifrån elevsammansättningen, visar på positiva värden för flertalet av Järfällas skolor. Detta betyder i klartext att skolorna presterar högre resultat än vad som är förväntat utifrån det modellberäknade värdet. Den goda utvecklingen gör även att Järfälla stiger i kommunjämförande rankingar. För fjärde året i rad stiger Järfälla i SKL:s ”Öppna Jämförelser”, och landar i år på plats 80 av 290.

Den årliga attitydundersökningen tyder på att föräldrar och elever är något mindre nöjda med verksamheterna i Järfälla. Här ska det påpekas att grupperna generellt sett är nöjda med Järfällas förskolor och skolor, men att graden av nöjdhet har sjunkit något jämfört med föregående år. Orsakerna till ett sjunkande resultat kan vara flera och bör därför tolkas med försiktighet. Om det sjunkande resultatet är början på en negativ trend, eller utslag för en kortsiktig negativ förändring, återstår att se i kommande års attitydundersökning.

När det handlar om förutsättningar för verksamheterna, till exempel personaltäthet, och utbildningsnivå, så är utvecklingen relativt jämn och lik länets utveckling. På förskolan har Järfälla fortsatt något lägre personaltäthet än riket och länet och andelen årsarbetare med pedagogisk högskoleexamen fortsätter att sjunka. I skolan har Järfälla lyckats behålla samma andel lärare med pedagogisk högskoleexamen vilket gör att kommunen nu har en högre andel högskoleutbildade lärare än länet och riket. I fritidshemmen sjunker dock personaltätheten och andelen med en pedagogisk högskoleexamen likaså.

I syfte att ytterligare höja Järfällas kunskapsresultat bör fokus riktas mot likvärdigheten. Det finns en bristande likvärdighet i kunskapsresultaten mellan könen, enheterna och mellan elevgruppernas härkomst. Pojkar presterar alltså sämre än flickorna, spridningen mellan enheternas kunskapsresultat är stor, och elever som är födda utomlands med utländsk bakgrund har en negativ resultatutveckling. I barn- och ungdomsförvaltningens framåtsyftande dokument, verksamhetsplanen, kommer åtgärder för vidareutveckling presenteras för de förbättringsområden som anses mest relevanta och prioriterade.

¹ Nyckeltalet avser samtliga elever, inklusive nyanlända och elever med okänd bakgrund

1. SYFTE

Syftet med den årliga måluppfyllelse- och analysrapporten är att ge en övergripande bild och bedömning av kvaliteten i barn- och ungdomsförvaltningens verksamheter det senaste läsåret. Utgångspunkten för denna övergripande bedömning är formuleringen i skollagen, § 4:

Utbildningen inom skolväsendet syftar till att barn och elever ska inhämta och utveckla kunskaper och värden. Den ska främja alla barns och elevers utveckling och lärande samt en livslång lust att lära. Utbildningen ska också förmedla och förankra respekt för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande demokratiska värderingar som det svenska samhället vilar på.

Måluppfyllelse- och analysrapporten syftar främst till att fokusera på de nationella målen. För en redogörelse av de kommunövergripande målen hänvisas det därför i första hand till verksamhetsberättelsen.

2. MÅLUPPFYLLELSE- OCH ANALYSRAPPORTEN OCH VERKSAMHETSPLANEN - DELAR AV DET SYSTEMATISKA KVALITETSARBETET

Måluppfyllelse- och analysrapporten riktar sig till barn- och ungdomsnämnden, för- och grundskolor i Järfälla samt invånare i Järfälla kommun. Måluppfyllelse- och analysrapporten tas upp i barn- och ungdomsnämndens första sammanträde för våren, i samband med barn- och ungdomsnämndens årsbokslut.

Måluppfyllelse- och analysrapporten ger en samlad bild² över resultaten från det senaste läsåret och är därmed i första hand tillbakablickande. I Måluppfyllelse- och analysrapporten identifieras ett antal utvecklingsområden som lägger grunden för den kommande verksamhetsplanen som antas senare under våren. Verksamhetsplanen är betydligt mera konkret vad gäller målsättningar och åtgärder för vidareutveckling.

I en stor organisation som barn- och ungdomsförvaltningen, med en bred verksamhet, finns det alltid stora skillnader vad gäller förutsättningar och behov. Notera därför att måluppfyllelse- och analysrapporten och verksamhetsplanen främst tar sikte på sådana företeelser som i någon mån kan sägas vara av kommunövergripande karaktär alternativt tydligt påverkar kommunens resultat på sammantagen nivå. Detta utesluter givetvis inte att enheterna bedriver lokalt utformat utvecklingsarbete, det utesluter endast att alla enheter ska involveras i utvecklingsarbete som i första hand är relevant för vissa lokala kontexter.

3. DISPOSITION

Skollagen föreskriver att utbildningen i Sverige ska syfta till att elever och barn ska inhämta kunskaper och värden. För att följa upp hur väl Järfälla lyckas med det nat-

² Önskar man som läsare en mer detaljerad beskrivning av respektive enhets resultat hänvisas det till enheternas egna lokala måluppfyllelse- och analysrapporter.

ionella uppdraget är måluppfyllelse- och analysrapporten uppbyggd kring två huvudkapitel: Resultat och förutsättningar.

För att underlätta för läsaren inleds alla kapitel med en *kursiverad* sammanfattning av de övergripande slutsatserna. Därefter följer en mer detaljerad redovisning. I den löpande texten presenteras en rad diagram och tabeller som är tänkta att visualisera resultaten och ge stöd till texten. I några fall, bland annat i kapitlet om nationella prov, har dessa tabeller lyfts ur texten och placerats i ”Appendix”. Detta beror på att de anses för detaljrika och för stora för att på ett naturligt sätt ingå i texten.

Notera vidare att flertalet av de presenterade diagrammen i den löpande texten har brutna skalor. Detta beror på att det annars hade varit svårt att visualisera förändringar, eftersom de i vissa fall hade varit knappt märkbara i en full skala.

I det första kapitlet, *Resultat*, presenteras och analyseras följande resultatmått:

- attityder kring utveckling och lärande
- BRUK³
- meritvärde, åk 9
- andel som nått kunskapskraven i alla ämnen, åk 9
- andel gymnasiebehöriga, åk 9
- öppna jämförelser
- SALSA⁴
- betyg, åk 6
- nationella prov i åk 3, 6 och 9
- den årliga attitydundersökningen

I samtliga fall avser statistiken barnen och eleverna som går i Järfällas verksamheter oavsett bostadsort. Om inget annat anges mäter statistiken samtliga elevers resultat i årskurs 9, det vill säga både kommunala och fristående enheters resultat.

Som framgår är många resultatmått sammanlänkande med årskurs 9, vilket beror på att de flesta nationella nyckeltal är kopplade till årskurs 9. Årskurs 9 utgör slutet i den utbildningskedja som barn- och ungdomsnämnden ansvarar för, och kan därför ses som ett sammanfattande kunskapsmått. Om inget annat framgår utgår resultaten från läsåret **2016/17**.

I den sista delen av resultatkapitlet redovisas de mått som Järfälla kommun använder för att mäta värdeuppdraget. Det handlar främst om den årliga attitydundersökningen som barn- och ungdomsförvaltningen genomför på våren, men också om plan mot diskriminering och kränkande behandling samt ärenden kopplade till dessa.

Kapitlet som handlar om förutsättningar redovisar nyckeltal som företrädesvis handlar om personaltäthet och personalens utbildningsnivå. Dessa mått anses reflektera förutsättningar för att fullfölja det nationella uppdraget både vad gäller kunskaper och normer och värden. Noterbart är att statistiken i detta kapitel kommer från 2016, vilket beror på en eftersläpning i rapporteringen av tillgänglig data.

³ BRUK står för ”Bedömning, Reflektion, Utveckling och Kvalitet”. Det är ett verktyg för självskattning av kvaliteten i samtliga skolformer och är ett stöd i det systematiska kvalitetsarbetet.

⁴ SALSA står för Skolverkets Arebetsverktyg för Lokala SambandsAnalyser

4. RESULTAT

Sammanfattande slutsatser om kunskaper och lärande

- *Föräldrar är generellt fortsatt mycket nöjda med barnens utveckling och lärande i förskolan i Järfälla.*
- *Läsåret 2016/17 kännetecknas av stigande resultat i framför allt åk 9*
- *Den positiva resultatutvecklingen i åk 9 stöds av stigande resultat i samtliga nyckeltal och förbättrade resultat i relativa kunskapsjämförelser*
- *Precis som i riket har Järfälla ett likvärdighetsproblem – pojkar och flickor presterar olika bra och skolornas resultat är ojämna*
- *Betygen i årskurs 6 kännetecknas främst av stabilitet. Relativt län och rike noteras dock förbättringar i Järfälla*
- *Generellt konstateras en försämring i de frågor som mäter elevernas attityder till lärande*

Föräldrar till barn i förskolan anser generellt att barnen stimuleras till utveckling och lärande i sin vardag. Noterbart är dock att föräldrarnas grad av nöjdhet har sjunkit något jämfört med föregående år. De professionella ger stöd för att barnen stimuleras till utveckling i förskolan, men medger samtidigt att det finns utvecklingsbehov. Utvecklingsbehoven varierar från förskola till förskola, och kan bland annat handla om digitalisering eller pedagogisk dokumentation.

Läsåret 2016/17 kännetecknas av stigande resultat i årskurs 9. Järfälla förbättrar alla sina nyckeltal – meritvärdet, gymnasiebehörigheten och andelen som når alla kunskapskrav. Sex av åtta skolor uppvisar förbättrade meritvärden och könsskillnaden krymper tack vare att pojkar i kommunala skolor höjer sina resultat. För första gången på fem år uppvisar Järfälla även en förbättring i andelen elever som når alla kunskapskraven. Sex av åtta skolor uppvisar förbättrade resultat i nyckeltalet och båda könen förbättrar sig jämfört med 2016. Vad gäller gymnasiebehörigheten så uppvisar Järfälla ett förbättrat resultat jämfört med 2016. Sett över fem års tid befinner sig dock kommunen, i likhet med riket, i en negativ trend.

Tack vare de förbättrade nyckeltalen stiger Järfälla i olika relativa kunskapsjämförelser. För fjärde året i rad uppvisar kommunen en förbättrad placering i SKL:s kommunjämförelse ”Öppna Jämförelser”. Järfälla hamnade på 80:e plats av 290 för läsåret 2016/17. Noterbart är också att Järfällas skolor har förbättrat sina prestationer utifrån elevsammansättningen. Flertalet skolor i kommunen presterar bättre än vad Skolverkets SALSAvärden prognosticerar i de modellberäknade värdena.

En utmaning framöver är att höja likvärdigheten i Järfällas skolor. Det finns en ojämlikhet mellan könen, mellan skolorna och mellan utrikes och inrikes födda elever. Pojkarna har visserligen höjt sina resultat något i år, men presterar ändå sämre än flickorna. Vad gäller undergrupper så är det framför allt gruppen ”elever födda utomlands med utländsk bakgrund” som befinner sig i en negativ trend.

I årskurs 6 uppvisar Järfällas elever relativt likvärdiga resultat över tid. I alla ämnen förutom Svenska som andraspråk når 90 procent av eleverna godkända betyg. I jämförelse med riket och länet uppvisar dock Järfällas sexor förbättrade resultat. Järfälla har i regel bättre resultat än riket och avståndet uppåt till länet har krympt det senaste året.

De frågor som mäter elevernas attityder till lärande uppvisar i år en försämring i Järfälla. Det är dock alltså 86 procent av eleverna som anser att de får hjälp av sina lärare när de behöver, och en stor majoritet av elever, 78 procent, som uppger att de får hjälp att lära sig mera om det går lätt att lära. Graden av nöjdhet har dock sjunkit jämfört med föregående år vilket bör beaktas. Nästkommande års attitydundersökning får utvisa om det rör sig om en trend eller om det handlar om årskursmässiga fluktuationer.

Sammanfattande slutsatser om normer och lärande

- *elever och föräldrar är generellt mycket nöjda med Järfällas verksamheter och man upplever en hög grad av trygghet. Årets resultat visar dock på en något sjunkande grad av nöjdhet*
- *elever upplever en hög grad av delaktighet och inflytande i verksamheten, men precis som i många andra frågor, sjunker den upplevda nöjdheten något jämfört med föregående år*
- *utvecklingen med lägre resultat i attitydundersökningen måste studeras över tid – kanske är det en tillfällig försämring, kanske är det en negativ trend*

Elever och föräldrar har över tid gett höga betyg åt Järfällas verksamheter. Speciellt nöjda är föräldrar till barn som går på förskolan. Graden av nöjdhet sjunker något i takt med barnets/elevens stigande ålder, men ska inte på något vis övertolkas. Det är fortfarande så att cirka åtta av tio elever och föräldrar rekommenderar sin skola. Jämfört med 2016 noteras dock sjunkande resultat inom flertalet frågor, bland annat i andelen elever som kan rekommendera sin skola.

Majoriteten av föräldrar och elever upplever att man känner inflytande och delaktighet i verksamheterna. Precis som i övriga frågor registreras dock en lägre grad av nöjdhet i årets attitydundersökning.

Huruvida de sjunkande resultaten i attitydundersökningen är början på en negativ trend, eller ett utslag för en naturlig fluktuation, återstår att se. Det sjunkande resultatet ska tas på allvar, men samtidigt inte övertolkas. Dels uppstår förändringar från år till år av det enkla skälet att de svarande utgörs av olika grupper, dels bör det beaktas att den naturliga förbättringspotentialen är lägre ju närmare 100 procent nöjdhet man kommer. Med andra ord är risken för en försämring övervägande när det handlar om frågor där de svarande generellt är mycket nöjda.

På ett generellt plan noteras en ökad medvetenhet kring likabehandlingsarbetet. Detta framgår bland annat av enheternas utvärderingar där man poängterar att frågorna får ta allt större plats i verksamheten. Efter en gemensam utbildningssatsning i incidentrapporteringssystemet LISA noteras en ökad benägenhet att rapportera händelser, till exempel kränkande behandling. I jämförelse med föregående år noteras också ett ökat antal anmälningar till BEO. Om det ökade antalet anmälningar till BEO är början på en trend eller en tillfällig variation återstår att se kommande år.

4.1. Kunskaper och lärande i förskolan

För att mäta kvaliteten på förskolornas verksamhet i Järfälla använder förvaltningen olika verktyg. På våren genomförs en attitydundersökning där samtliga vårdnadshavare erbjuds att svara på en enkät om förskolans verksamhet, under hösten lämnar

varje enhet in sin måluppfyllelse- och analysrapport där enheterna bland annat gör självskattningar av sin verksamhet, och under höst och vinter genomförs även verksamhetsbesök (kvalitetsuppföljningar). För närvarande pågår också ett arbete med att systematisera de screeningstester som görs i förskoleklassen och som skickas tillbaka till respektive förskola för återkoppling. Screeningstesterna görs i språklig och matematisk medvetenhet.

Attitydundersökning och BRUK visar på hög kvalitet

På förskolan är graden av nöjdhet hög vad gäller utveckling och lärande. Nio av tio föräldrar anser att barnen stimuleras till utveckling och lärande i förskolan. Trenden är visserligen svagt sjunkande, från 94 procent till 90 procent de senaste två åren, men föräldrars sammantagna syn kännetecknas ändå av hög grad av nöjdhet över tid.

Professionens egen bedömning, BRUK⁵, ger stöd för att kvaliteten är god på förskolan vad gäller utveckling och lärande. Följande påstående skattas vara uppnått ”till stor del”⁶: ”Förskolan stimulerar och utmanar barns utveckling och lärande med utgångspunkt i barnens erfarenheter, intressen, behov och åsikter”. Tilläggas bör att detta är en skattning som gäller för helheten av Järfällas förskolor. Det är normalt att det finns variationer inom en verksamhet som innehåller ett stort antal förskolor.

Ständigt pågående utvecklingsarbete i förskolan

Även om förskolornas lokala utvecklingsarbete ser olika ut jobbar alla förskolor med att utveckla barnens lärande inom olika områden. Ett exempel på ett aktuellt utvecklingsområde för flera förskolor är naturvetenskap och teknik. Flera enheter framhåller att tidigare års NT-satsning tycks ha inneburit en injektion för arbetet med naturvetenskap och teknik. En förskola lyfter exempelvis fram att man har märkt av ett växande självförtroende hos barnen – barnen tror i högre utsträckning på sin egen förmåga och vågar ställa hypoteser när de till exempel arbetar med att utforska material.

Arbetet med att utveckla barnens språk är och förblir en hörnsten inom förskolornas arbete. En vanlig pedagogisk modell som används för att stärka språkutvecklingen i Järfällas förskolor är ”Före Bornholmsmodellen”. Med ”Före Bornholmsmodellen” stärks förskolebarnens språkliga medvetenhet och upptäckarlust, vilket förbereder barnen inför det kommande lärandet i skolan. På alla förskolor pågår också ett arbete med att stärka barnens modersmål i de fall barnen har andra modersmål än svenska. Förskolorna tar ofta hjälp av tvåspråkig personal, eller digital teknik, som kan agera som en ”brygga” mellan de olika språken.

Digital kompetens i utveckling

Ett av de prioriterade områdena i ”Program för resultatförbättring” är digital kompetens. Förskolorna uppvisar generellt sett en nyfiken inställning till digitalt lärande vilket lovar gott inför framtiden. Precis som i grundskolan har dock olika enheter kommit olika långt i sin utveckling. De stora utmaningarna i arbetet med att utveckla digital kompetens är framför allt brister i den digitala infrastrukturen, till exempel nätverksproblem, men också i viss utsträckning skiftande kompetens i personalkåren. Sammanfattningsvis kan det dock framhållas att det sker en utveckling inom området om än från olika utgångspunkter.

⁵ Effektmålet är i sin tur kopplade till kommunövergripande inriktningsmål.....

⁶ BRUK:en består av en 4-gradig skala med följande mått: 1: stämmer inte alls, 2: stämmer till viss del, 3: stämmer till stor del, 4: stämmer helt

4.2. Kunskaper och lärande i grundskolan

4.2.1. Meritvärde åk 9

Meritvärdet beräknas av summan av betygsvärdena för maximalt 17 ämnen i elevens slutbetyg. Fram till läsåret 2014/15 beräknades meritvärdet av summan av betygsvärdena för de 16 bästa betygen i elevens slutbetyg. Maxvärdet för meritvärdet blir nu därför 340 poäng istället för som tidigare 320 poäng.

Järfällas genomsnittliga meritvärde för 17 ämnen, samtliga elever, stiger för läsåret 2016/17. Både kommunala och fristående enheter bidrar till ökningen, om än från olika utgångspunkter.

Grundskolan: Meritvärde per huvudman			
	2014/15	2015/16	2016/17
Järfälla, samtliga huvudmän	229,8	225,3	229,9
Järfälla, kommunal huvudman	221,8	215,9	219,6
Järfälla, enskild huvudman	255,4	261,8	265,2

Järfälla ligger fortsatt över rikets genomsnitt men under länets genomsnitt. Stockholms län har det högsta länssnittet i riket och har haft så över en lång tid. Noterbart är att Järfällas ökning i år är högre än länets ökning, vilket gör att kommunen närmar sig länssnittet.

Grundskolan: Meritvärde i jämförelse			
	2014/15	2015/16	2016/17
Järfälla, samtliga huvudmän	229,8	225,3	229,9
Riket, samtliga huvudmän	224,7	224,1	223,5
Länet, samtliga huvudmän	238,8	241,2	242,3

Av rikets 290 kommuner placerar sig Järfälla på plats 48 över högsta genomsnittliga meritvärde⁷.

Meritvärdet på enhetsnivå

Granskar man meritvärdesutvecklingen på enhetsnivå ser man en något spretig utveckling. De fristående enheterna stiger generellt medan de kommunala enheterna rör sig åt olika håll. Tallbohovskolan är den enhet som står för den största förändringen jämfört med 2016.

Grundskolan: Meritvärde per enhet			
	2014/15	2015/16	2016/17
<i>Kommunala</i>			
Björkebyskolan	232,1	220,2	224,5
Fjällenskolan	223,4	226,3	233,3
Källtorpskolan	209,5	200,3	195,9

⁷ Nyckeltalet avser samtliga elever, inklusive nyanlända och elever med okänd bakgrund

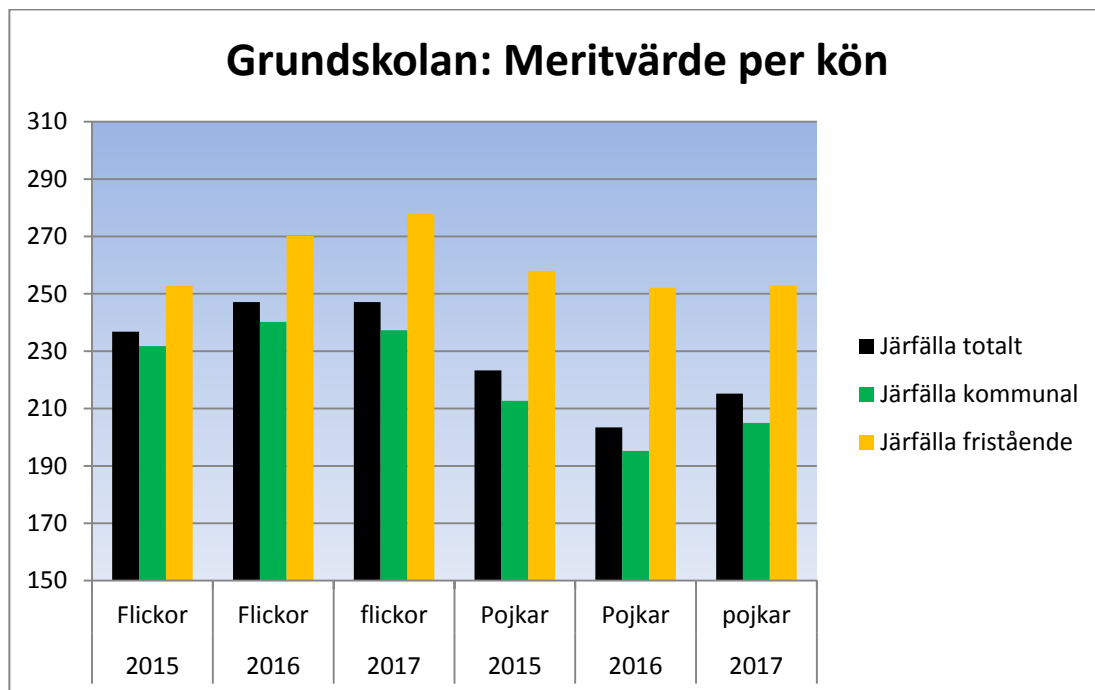
Kvarnskolan	-	243,8	220,6
Tallbohovskolan	157,5	137,9	163,5
Viksjöskolan	238	239,5	239,9
<i>Fristående</i>			
Internationella Engelska Skolan	262,8	265,8	266,5
Vittra i Jakobsberg	238,2	250,6	261,4

Innan man drar några slutsatser vid meritvärdesjämförelser över två år bör såväl tid som urvalsgrupp beaktas. Två år är för kort tid för att fastslå en trend och olika orsaker som ligger utanför skolans kontroll kan ligga till grund för en förändring i resultatet.

Ett förändrat socioekonomiskt elevunderlag kan påverka resultaten tydligt och ett litet urval av elever kan ge statistiska effekter som ser stora ut men som i verkligheten är fluktuationer snarare än reella långsiktiga förändringar. Ett exempel på detta är den effekt som en ökande andel nyanlända elever medförde läsåret 2015/16. Framför allt sjönk Tallbohovskolans resultat tydligt föregående läsår, och steg kraftigt i år, vilket kan bero på en förändring i elevsammansättningen. Detta betyder dock inte att skolan står utan möjlighet att påverka resultaten – det betyder endast att man bör vara medveten om att skolans resultat påverkas av snabba och stora förändringar av elevsammansättningen. Givetvis är det så att skolan kan höja resultaten oavsett elevsammansättning, men för att kunna fastställa skolans exakta påverkan på elevresultaten bör elevsammansättningen vara relativt stabil.

Könsskillnader i meritvärdet

Utgår man från meritvärdet presterar flickor totalt sett bättre än pojkar i Järfälla. Könsskillnaden är på intet sätt unikt för Järfälla – flickor presterar bättre än pojkar både över tid och internationellt sett. Årets meritvärde visar dock på att avståndet mellan könen krymper något i Järfälla jämfört med föregående år. Detta beror på att pojkarna har höjt sitt meritvärde med cirka 12 poäng medan flickorna har samma värde som 2016. Noterbart är att flickorna i kommunala skolor faktiskt har lägre meritvärde än föregående år och att pojkarna i de kommunala skolorna står för en större höjning än pojkarna i fristående enheter. Dock bör det påpekas att skillnaderna mellan könen alltså är större inom kommunala enheter än inom fristående enheter.

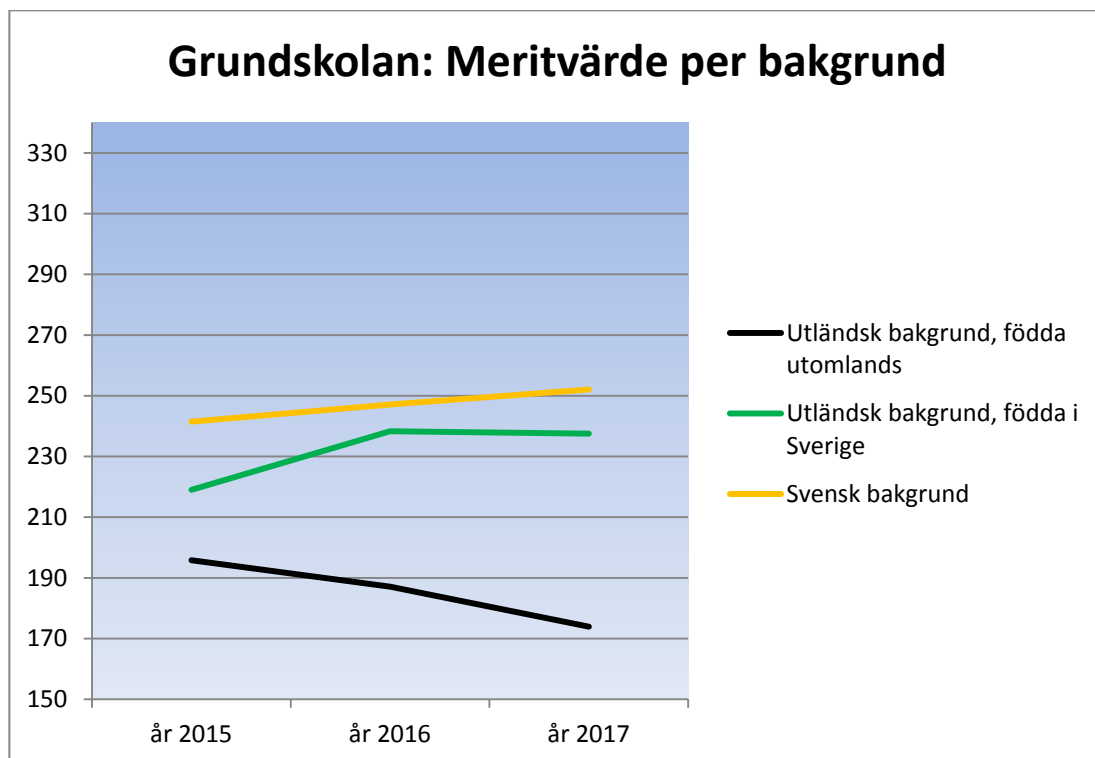
Analyserar man könsskillnaderna på ämnesnivå och mäter andelen elever med godkända betyg (A-E) så är flickorna tydligt bättre än pojkarna. Flickorna är bättre än pojkarna i samtliga ämnen och skillnaden är som störst i traditionellt teoretiska ämnen som de naturorienterade och samhällsorienterade ämnena. Minst skillnad mellan könen är det i ämnena idrott och hälsa och svenska. Generellt brukar det sägas att flickors motivation för studier är högre än pojkars, något som brukar anses vara en del av förklaringen varför flickor traditionellt har nått högre resultat än pojkar. En annan anledning som framhålls är ”antiplugg-kulturen” som brukar finnas bland pojkgrupper. I sammanhanget ska det dock framhållas att könsskillnader handlar om skillnader på grupp-nivå. Även om statistiken är tydlig får man inte glömma bort att det finns stora variationer inom grupperna pojkar och flickor. Ett stort antal pojkar lyckas mycket väl i skolan, och ett stort antal flickor har stora utmaningar för att klara skolan. Detta är viktigt att påpeka, eftersom man annars riskerar att förstärka negativa förväntningar på pojkar vilket kan ge en stigmatisering som i sig påverkar lärandet negativt.

Som tidigare har påpekats är könsskillnader i skolresultat inget lokalt Järfällafenomen. Huvudmannen har dock ett stort ansvar i att undersöka vad som kan göras lokalt för att höja likvärdigheten mellan könen. En viktig fråga för framtiden blir därför att närmare analysera vad Järfällas verksamheter bör göra för att stimulera till bättre skolresultat för pojkarna.

Meritvärdet per bakgrund

I Järfälla når elever med utländsk bakgrund generellt lägre resultat än elever med svensk bakgrund. Detta ligger i linje med den nationella trenden. Jämfört med 2015 befinner sig elever med svensk bakgrund och elever med utländsk bakgrund födda i Sverige i en positiv trend. Elever med utländsk bakgrund födda utomlands är den enda av de tre grupperna som tydligt har utvecklats negativt över två års tid. Denna negativa trend återfinns visserligen även på riksnivå, men är starkare i Järfälla. Här får man dock ta med i beaktande att elevsammansättningen i Järfälla förändrats till följd av flyktingmottagandet 2015/16. En stor andel av de nyanlända tillhörde års-

kurs 9 vilket gjorde att de fick kort tid på sig att nå målen i grundskolan. Det är sedan lång tid känt att åldern när man anländer till Sverige är avgörande för ens möjlighet att nå skolans kunskapsmål. Ju yngre man är desto gynnsammare är prognosen och vice versa.

Meritvärde i förhållande till elevsammansättning- SALSA

SALSA är Skolverkets statistiska modell som syftar till att jämföra skolors betygsresultat. Skolornas resultat räknas fram genom att de faktiska betygsresultaten sätts i relation till ett antal bakgrundsfaktorer. De bakgrundsfaktorer som används i modellen är följande:

- föräldrarnas utbildningsnivå
- fördelningen pojkar/flickor
- andelen nyinvandrade elever

Störst betydelse för resultaten i modellen har föräldrars utbildningsnivå.

Nedan presenteras det så kallade residualvärdet för Järfällas skolor med avseende på meritvärdet. Med residualvärde menas skillnaden mellan det faktiska värdet och det modellberäknade värdet. Ett positivt residualvärde innebär att skolans faktiska värde är bättre än vad det modellberäknade värdet är och vice versa.

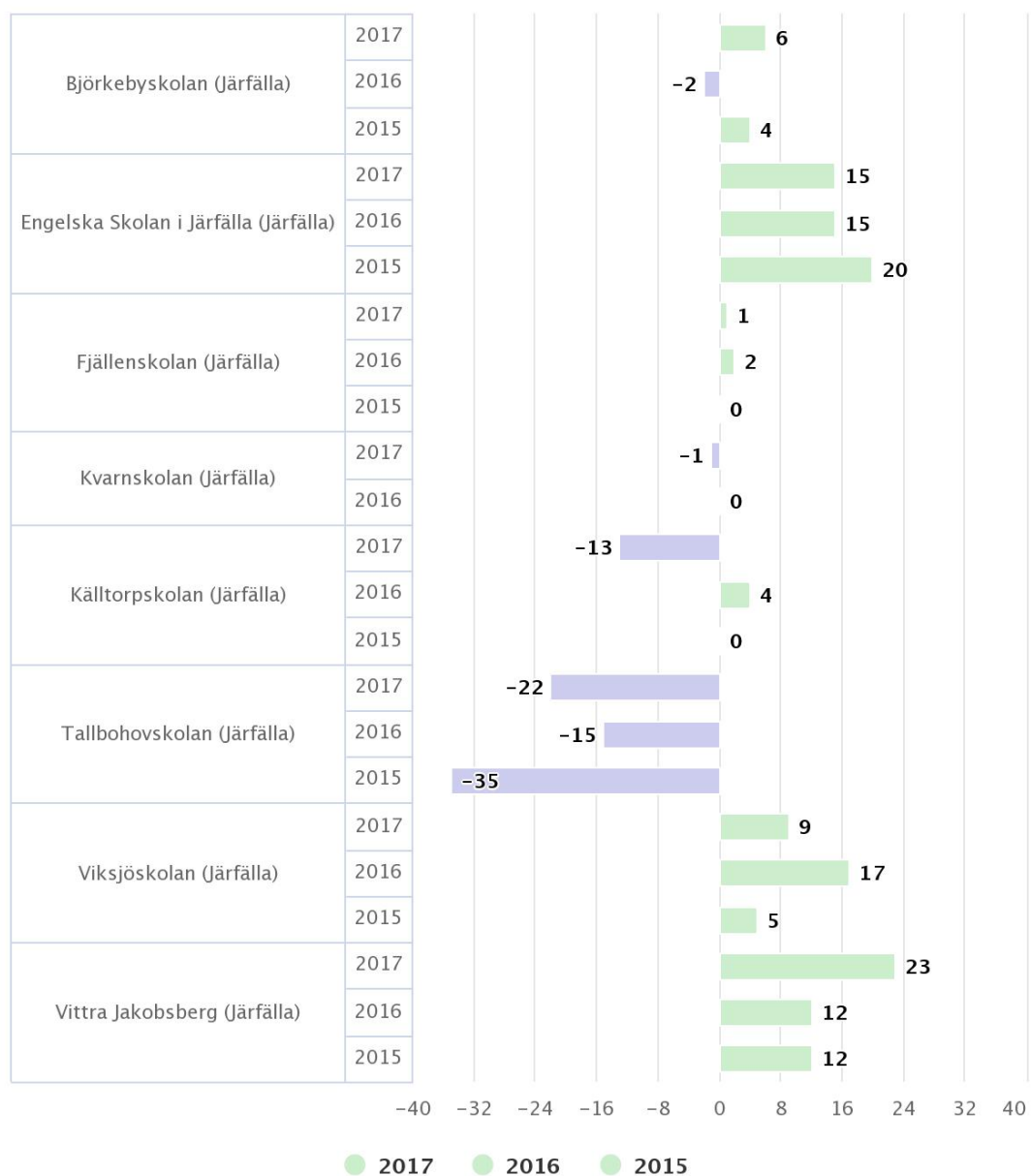
Även om SALSA-värdet ger en god indikator över hur väl en skola presterar i förhållande till bakgrundsvariabler (se ovan) är det viktigt att inte övertolka resultat, eftersom skolors resultat är av komplex natur. Skolverket skriver följande om sitt mått: ”Det finns ytterligare förklaringar till skolenheters resultatskillnader i SALSA mellan olika år vilka inte mäts i SALSA. Exempel på faktorer som påverkar i olika omfatt-

ning kan vara lärarnas förmågor, elevers kognitiva förmåga, motivation, motionsvanor samt det som hör till skolmiljön som trygghet och socialt klimat etc”⁸.

Som framgår av diagrammet nedan har fem av Järfällas åtta grundskolor med årskurs 9 positiva residualvärden. Störst positiv avvikelse har de fristående enheterna. I jämförelse med 2015 års värden har resultaten förbättrats på majoriteten av enheterna. Den största förbättringspotentialen finns, liksom tidigare år, hos de enheterna med svårast socioekonomiska förutsättningar, det vill säga Källtorpskolan och Tallbohovskolan.

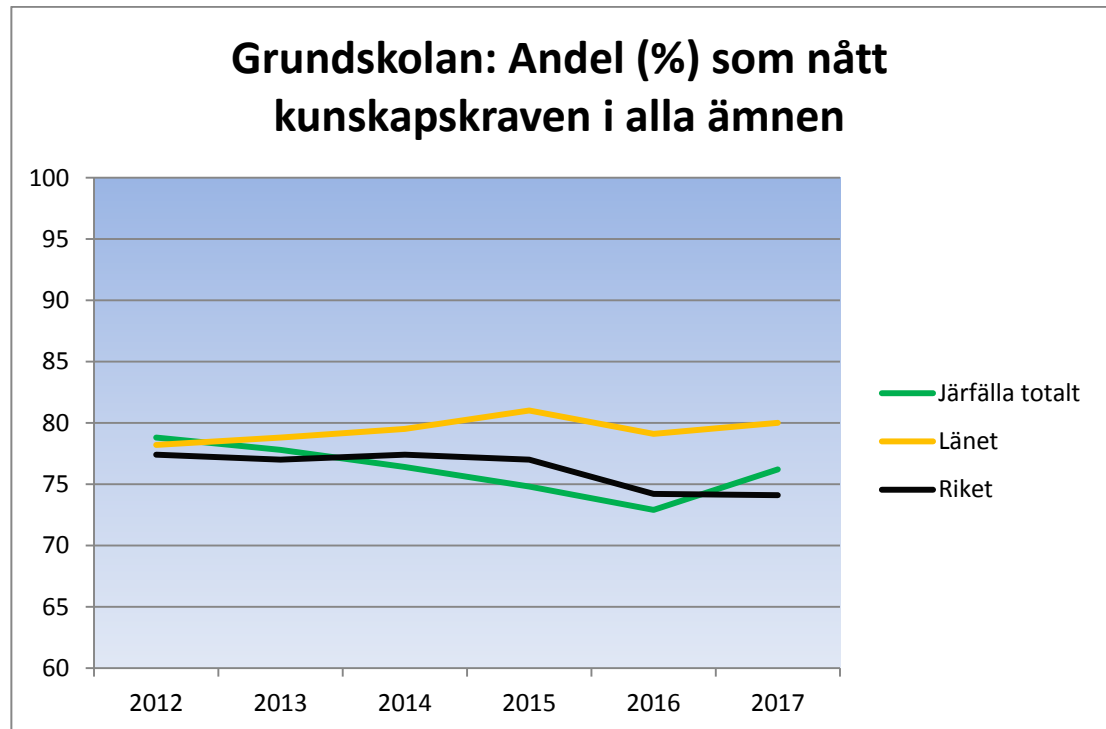
Residualen för Genomsnittligt meritvärde

⁸ <https://siris.skolverket.se/siris/f?p=SIRIS:172:0::NO::>

4.2.2. Andel som nått kunskapskraven i alla ämnen åk 9

Andelen elever som nått kunskapskraven i alla ämnen stiger för första gången på flera år i Järfälla. Därmed är en trend med fyra års sjunkande resultat bruten. Noterbart är att länet och riket uppvisar något olikartade trender – länet befinner sig i en svagt stigande utveckling och riket har sjunkit sakta över tid.

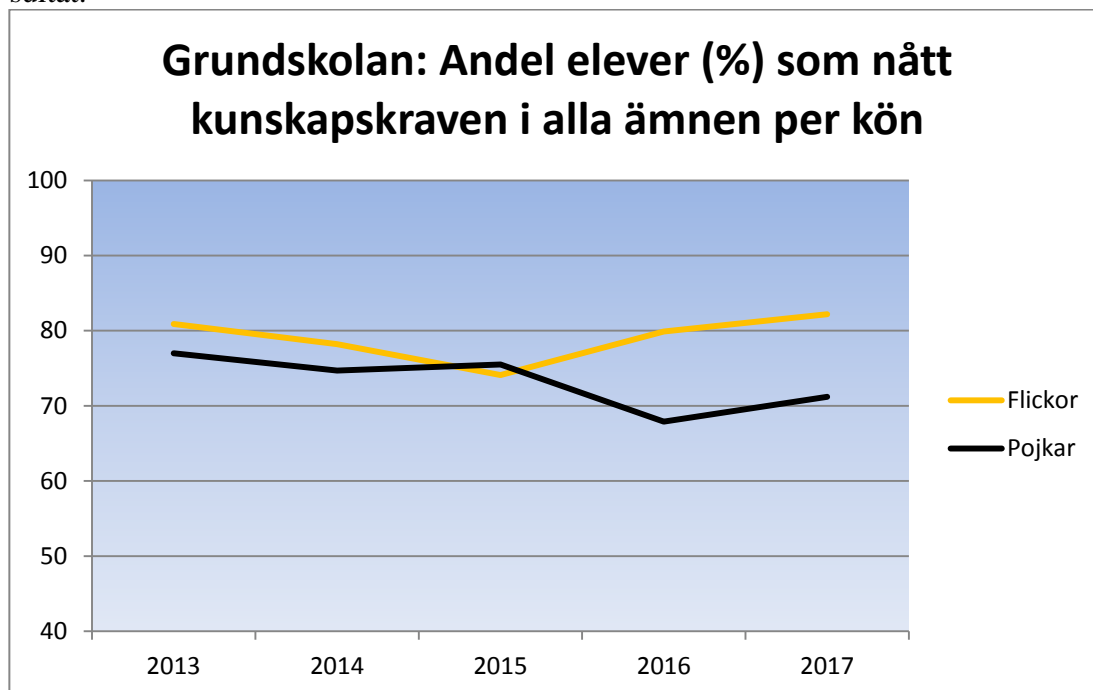
Kunskapskraven på enhetsnivå

Resultaten på enhetsnivå i Järfälla skiljer sig åt tämligen mycket. Som framgår av tabellen kan man se att kommunala skolor och fristående enheter har olikartade utveckling. Samtliga kommunala skolor har sänkt andelen som nått kunskapskraven sedan 2012 och samtliga fristående enheter visar på stigande resultat. Även om utvecklingen är negativ över tid bör det noteras att den kortsiktiga förändringen är positiv. Sex av åtta skolor har förbättrat sitt resultat jämfört med 2016.

Grundskolan: Andelen elever som når kunskapskraven i alla ämnen per enhet						
	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Björkeby skolan	76	75,7	76,5	82	71	75,4
Fjällens skolan	80,6	86,8	70	65	81,8	74,5
Källtorps skolan	72,1	72,4	76,4	64	58,7	65,4
Kvarns skolan	-	-	-	-	87	74,7
Tallbohovs skolan	53	42	46,4	33	24,2	35,4
Viksjö skolan	90,7	78,5	78,3	79	72,2	80,1
Internationella Engelska Skolan	90	95,8	94,2	~100	95,1	95,4
Vittra i Jakobsberg	85,1	94,9	83,7	78	90,7	88,2

Könsskillnader i kunskapskraven

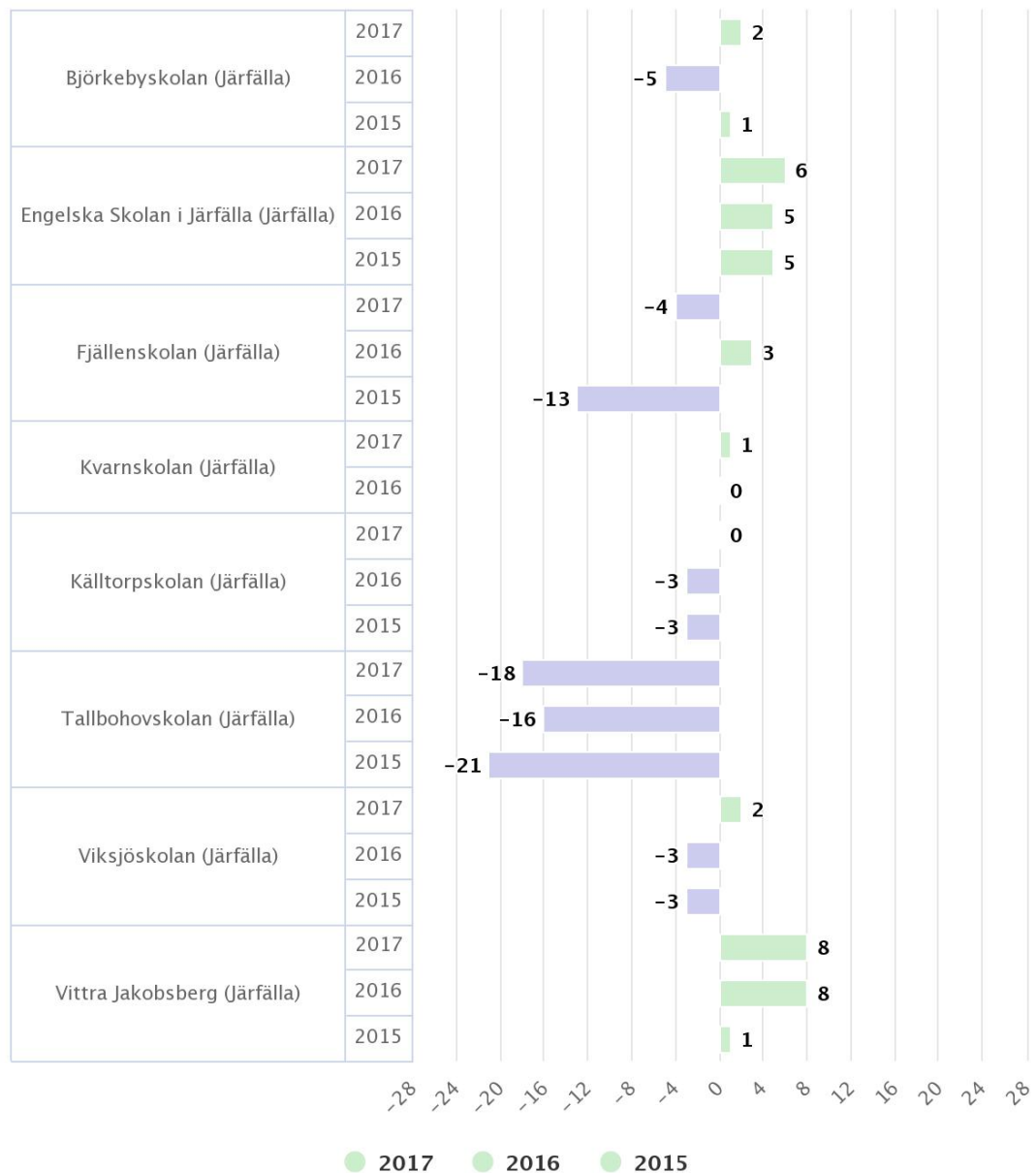
Granskar man nyckeltalet utifrån ett könsperspektiv så framkommer det att båda könen hade en långsiktigt negativ trend fram till år 2015/16 då flickornas negativa trend bröts. Det senaste läsåret följs flickornas trendbrott med ett uppsving i pojkarnas resultat.

Kunskapskraven i förhållande till elevkårssammansättning- SALSA

En majoritet av Järfällas skolor har positiva residualvärden för ”andelen elever som uppnått kunskapskraven i samtliga ämnen”. Det innebär i klartext att skolorna presterar bättre än vad det modellberäknade värdet prognosticerar. Fem skolor har positiva värden, en skola har ett neutralt värde, och två skolor har negativa värden. Samtliga skolor har förbättrat sina värden jämfört med 2015. Störst positiv avvikelse 2017 har de fristående enheterna och störst negativ avvikelse har Tallbohovskolan.

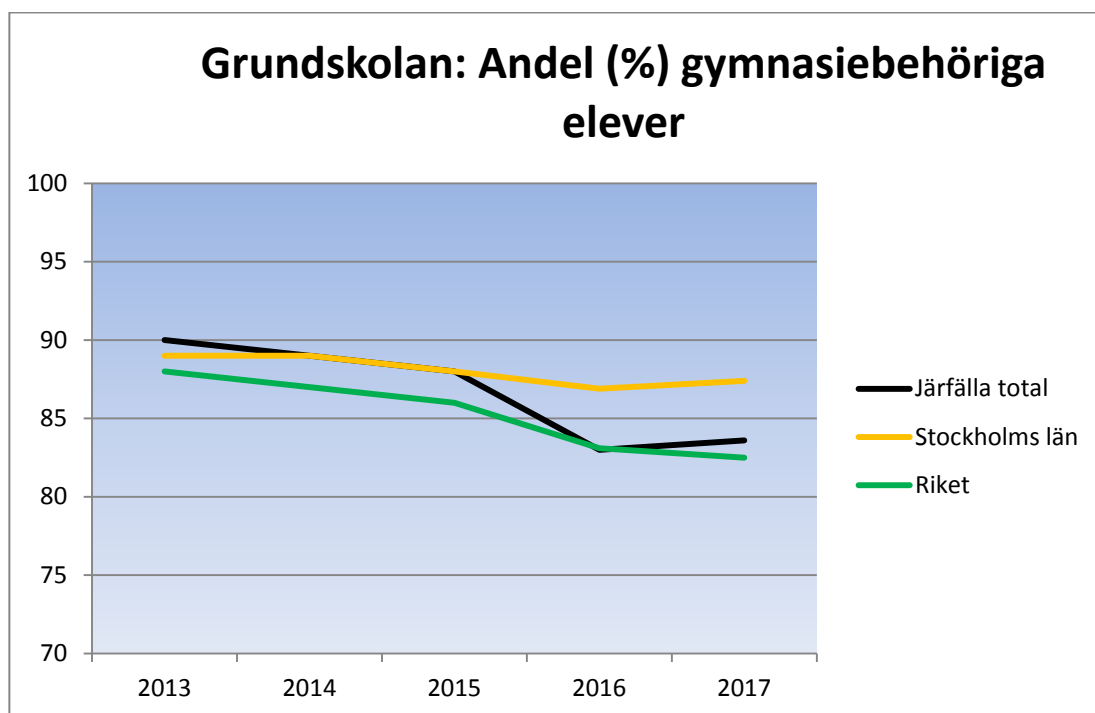
Residualen för Andel (%) som uppnått kunskapskraven

4.2.3. Andel gymnasiebehöriga elever

Statistiken grundar sig på andelen elever som är behöriga till gymnasiets yrkesprogram.⁹ Järfälla har i likhet med riket befunnit sig i en negativ trend vad gäller gymnasiebehörigheten. Det senaste läsåret innebar dock ett trendbrott för Järfällas del då resultaten vände svagt uppåt. Det stigande resultatet ska dock tolkas utifrån att läsåret 2015/16 var historiskt svagt på grund av en stor andel nyanlända elever. I jämförelse med läsåret 2014/15 har Järfälla ett sämre värde vilket innebär att förbättringspotentialen fortsatt är att bedöma som stor.

⁹ För att ha gymnasiebehörighet till ett yrkesprogram krävs godkända betyg i svenska/svenska som andraspråk, engelska och matematik samt fem andra ämnen i grundskolan.

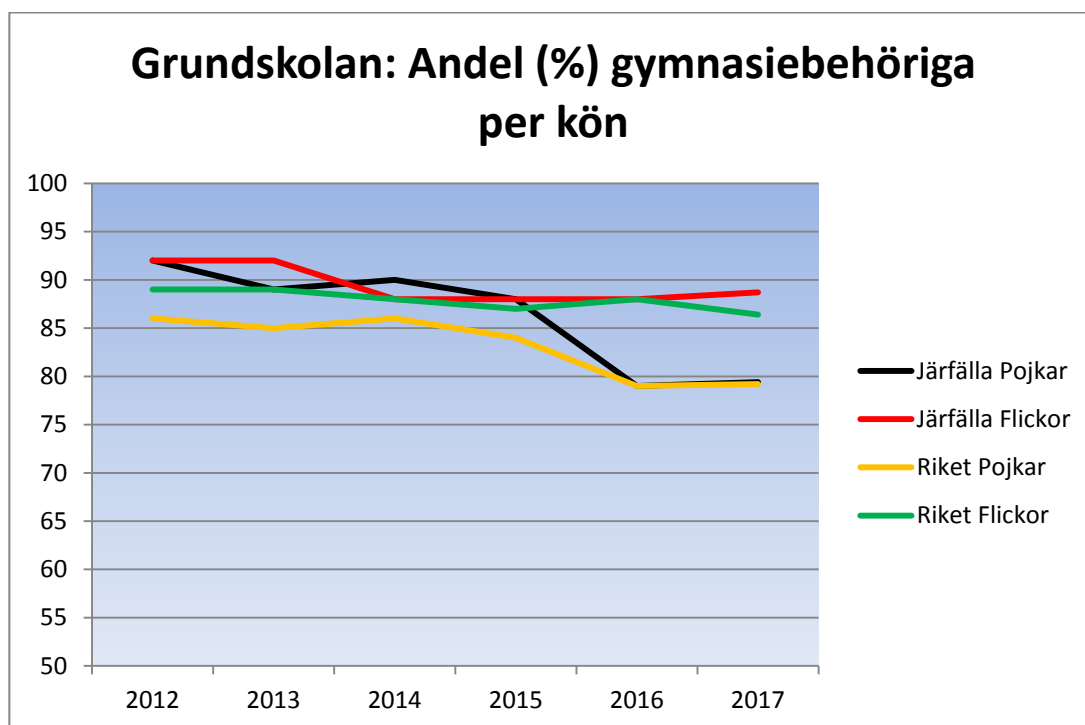
Gymnasiebehörigheten på enhetsnivå

Jämfört med 2013 har samtliga kommunala skolor en lägre andel elever som är gymnasiebehöriga. Det senaste årets utveckling är något spretig då tre skolor uppvisar ett förbättrat värde, fyra skolor går nedåt i andelen gymnasiebehöriga och en skola ligger still.

Grundskolan: Gymnasiebehörighet per enhet					
	2013	2014	2015	2016	2017
Björkeby skolan	87,9	87,7	88,6	77,5	80,3
Fjällens skolan	~100	90,9	87,9	91,7	95,5
Källtorps skolan	92,1	88,7	81,3	69,8	76
Kvarns skolan	-	-	-	~100	78,9
Tallbohov skolan	59,3	62,3	45,8	36,4	35,4
Viksjö skolan	93,1	90	93,3	90,7	88,2
Internationella Engelska Skolan	100	~100	~100	~100	~100
Vittra i Jakobsberg	~100	~100	~100	~100	90,2

Könsskillnader i gymnasiebehörigheten

Sorterat efter kön, och jämfört med riket, kan slutsatsen dras att Järfällas elever följer den trendmässiga utvecklingen för rikets pojkar och flickor. Mellan åren kan det skilja något mellan riket och Järfälla, men över tid tycks trenden vara relativt samstämmig.

4.2.4. Öppna jämförelser – Järfälla klättrar i rankingen

I Öppna jämförelser (förkortat ÖJ) som genomförs av SKL, *Sveriges kommuner och landsting*, kan man jämföra skolresultat på kommunnivå. Skolresultaten, som bygger på tre nyckeltal, slås samman till ett sammanvägt värde som i sin tur ligger till grund för den ranking där alla Sveriges 290 kommuner återfinns. Med hjälp av denna jämförelse kan man sätta en kommuns resultat i perspektiv och jämföra med kommuner som dels har liknande, dels annorlunda förutsättningar.

Tre nyckeltal

Noterbart är att alla nyckeltal är kopplade till årskurs 9. Följande nyckeltal ligger till grund för mätningen:

- Elever i årskurs 9 genomsnittligt meritvärde (17 ämnen), avvikelse från modellberäknat värde
- Elever i årskurs 9 som är behöriga till yrkesprogram, andel (%), avvikelse från modellberäknat värde
- Elever i årskurs 9 som uppnått kunskapskraven i alla ämnen, andel (%), avvikelse från modellberäknat värde

”Modellberäknat värde” är ett framräknat värde för vad en kommun bör uppnå med tanke på elevsammansättningens socioekonomiska status, till exempel den genomsnittliga utbildningsnivån hos föräldrarna.

Järfälla klättrar i rankingen

Järfälla hamnar i år på plats på 80 av 290 kommuner. Detta är en förbättring med 24 placeringar jämfört med senaste Öppna Jämförelser. För Öppna Jämförelser baserad på läsåret 2015/16 hamnade Järfälla på plats 104. Noterbart är att det är en förbätt-

ring även jämfört med läsåret 2013/14. Nedan listas de fyra senaste läsårens placering för Järfälla:

2013/14: 141

2014/15: 127

2015/16: 104

2016/17: 80

Man bör dock tolka jämförelser över tid med viss försiktighet beroende på att Öppna Jämförelser har valt att förändra sammanvägningen av nyckeltalen mellan åren. Detta betyder att en kommun teoretiskt sett kan få en högre ranking trots att skolresultaten inte har förbättrats beroende på att ett för kommunen ogynnsamt nyckeltal har plockats bort ur sammanvägningen mellan två år.

Högre positiv avvikelse ger högre placering

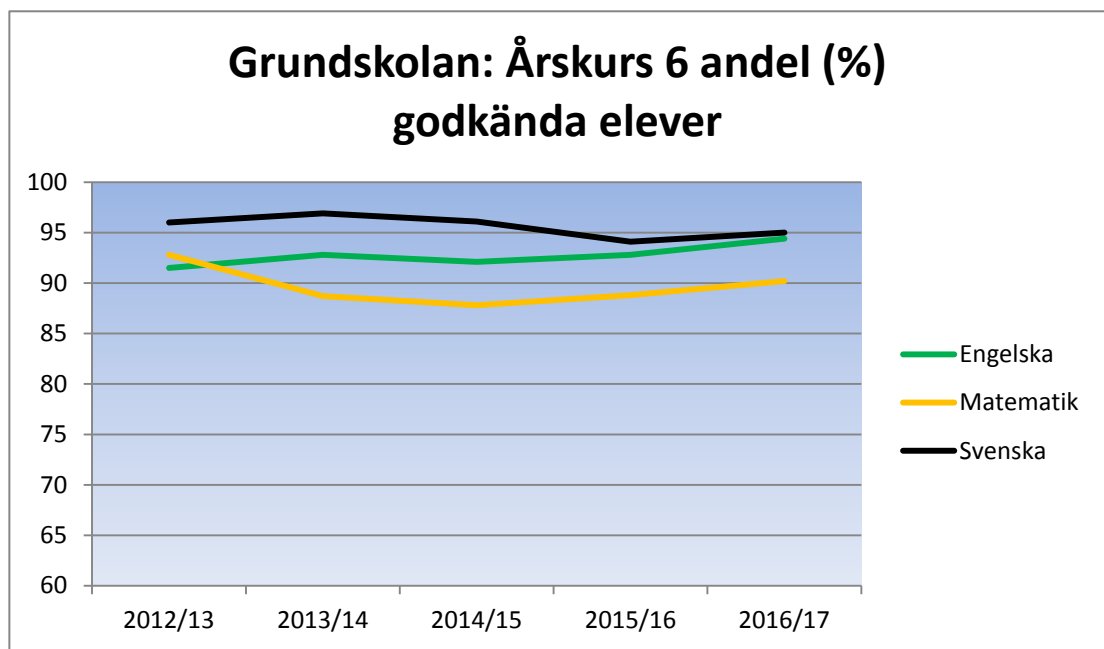
Järfälla stiger i rankingen jämfört med föregående år tack vare att kommunen har haft en positiv utveckling i samtliga tre nyckeltal. Störst förbättring uppvisar Järfälla i nyckeltalet ”genomsnittligt meritvärde, avvikelse modellberäknat värde”. Här har kommunen en positiv avvikelse om 4,9 meritvärdespoäng, vilket gör att man tar ett rejält kliv uppåt i nämnda kategori. Även vad gäller kriterierna som handlar om gymnasiebehörighet och andelen elever som når alla kunskapskraven har Järfälla förbättrat sig gentemot 2015/16. Föregående år hade kommunen svagt negativa värden i dessa kriterier, i år uppvisar Järfälla svagt positiva värden.

4.2.5. Betyg i åk 6

Med undantag för ämnet ”svenska som andraspråk” är andelen som når godkända betyg (A-E) över 90 procent i samtliga ämnen i årskurs 6 i Järfälla. Det är en högre andel pojkar än flickor som har godkända betyg i ämnena engelska och hem- och konsumentkunskap. I alla övriga ämnen är det fler flickor än pojkar som är godkända. Mönstret återkommer i den genomsnittliga betygspoängen – flickorna har högre betygspoäng än pojkarna i samtliga ämnen.¹⁰

Över tid är trenden för måloppfyllelsen i svenska, engelska och matematik stabil hos Järfällas elever i åk 6. Som framgår av diagrammet nedan sker visserligen mindre förändringar över tid, men generellt kännetecknas resultaten av stabilitet.

¹⁰ För fullständig betygsredeovisning åk 6 (läsåret 2015/16) se Tabell 1 i Appendix.

Jämfört med riket är Järfällas resultat 2016/17 bättre, även om skillnaden inte är speciellt stor i matematik och svenska. Jämfört med länet presterar Järfälla något bättre i engelska, men något sämre i svenska och i matematik. I jämförelse med föregående år har Järfälla förbättrat sig tydligt gentemot både länet och riket. Läsåret 2015/16 var Järfälla klart under länet resultatmässigt och i två av tre ämnen under riket.

Grundskolan: Åk 6 – andelen elever som når godkända betyg i engelska, matematik och svenska

Läsår 2016/17

	Engelska	Matematik	Svenska
Järfälla	94,4	90,2	95
Riket	90,6	89,6	94,2
Länet	94	92,2	95,6

Läsår 2015/16

Järfälla	92,8	88,8	94,1
Riket	91,1	90,6	94,7
Länet	94,2	93	96,1

Läsår 2014/15

Järfälla	92,1	87,8	96,1
Riket	92,2	91,3	95,3
Länet	94,4	93,3	96,5

Jämför man Järfällas elever med rikets elever i övriga ämnen kan det konstateras att måluppfyllelsen är högre i Järfälla i flertalet teoretiska ämnen, till exempel de natur- och samhällsorienterande ämnena. Rikets elever har något högre måluppfyllelse än Järfällaeleverna i ämnen som bild, musik och hem- och konsumentkunskap.

I jämförelse med länets elever har Järfällas elever i genomsnitt något lägre resultat i flertalet av övriga ämnen. Järfällas elever har dock förbättrat sig jämfört med föregående år och det är i år fler ämnen där kommunens elever presterar högre än länets elever.

4.3. Resultat i nationella prov

Nationella prov görs i åk 3, 6 och 9. Då det skiljer sig åt mellan åren vilket centralt innehåll i kursplanen som prövas, är provresultatet som helhet inte jämförbart över tid. För att skapa relevanta jämförelsepunkter riktas jämförelsen därför mot länet och riket för innevarande år. Nedan följer en sammanfattning av de resultat som finns för nationella proven.

4.3.1. Nationella prov åk 3

I åk 3 görs nationella prov i matematik, svenska och svenska som andraspråk. Något sammansatt mått för samtliga delproven finns inte, utan statistiken för ämnesproven i åk 3 utgörs av de olika delproven. De senaste åren har Järfälla legat något över riksgenomsnittet i både matematik och i svenska. För läsåret 2016/17 är resultaten något mer blandade. I cirka hälften av proven i matematik och svenska presterar Järfällas elever något bättre än rikets elever och i andra hälften av proven är förhållandena de omvända.¹¹ I jämförelse med Stockholms län presterar Järfällaeleverna dock lägre resultat.

4.3.2. Nationella prov åk 6

Prov görs av samtliga elever i svenska/svenska som andraspråk, matematik och engelska. Därutöver görs även prov i SO- och NO-ämnena (biologi, fysik, kemi och samhällskunskap, historia, religion, geografi), men här finns ingen jämförande statistik eftersom olika skolor gör olika ämnesprov, det vill säga skola A gör exempelvis historia- och fysikprovet, skola B gör religion- och biologiprovet etcetera. Precis som föregående år presterar Järfällas elever sämre än länets elever i genomsnitt.¹² Jämförs det med riket så presterar Järfällas elever sämre i samtliga ämnen utom i engelska.

Vad gäller prestation efter kön så har en förändring skett jämfört med föregående läsår då flickorna presterade bättre än pojkarna i samtliga ämnen i Järfälla. Uppdelat efter kön så är det en högre andel pojkar än flickor som når godkända betyg i engelska och i matematik. I svenska får dock fortsatt en högre andel flickor godkända betyg.

4.3.3. Nationella prov åk 9

I årskurs 9 görs varje år nationella prov för samtliga elever i ämnena svenska/svenska som andraspråk, matematik och engelska. Därutöver testas även eleverna i ett av SO-ämnena (historia, samhällskunskap, religion och geografi) och i ett av NO-ämnena (kemi, fysik, och biologi). Då skolorna blir tilldelede ett prov inom vardera ämnesgrupp finns ingen övergripande jämförbar statistik på kommunnivå.

I de nationella proven för engelska, matematik, och svenska/svenska som andraspråk för åk 9 märks en ganska tydlig resultatskillnad mellan eleverna i Järfälla, länet och riket. Järfällaeleverna befinner sig resultatmässigt under länets elever men över rikets elever.¹³ Det ska nämnas att denna trend är stabil över tid, samma resultat har noterats flera år på rad.

¹¹ För fullständig redovisning av nationella prov åk 3 (läsåret 2015/16) se Tabell 2 i Appendix.

¹² För fullständig redovisning av nationella prov åk 3 (läsåret 2015/16) se Tabell 3 och 4 i Appendix.

¹³ För fullständig redovisning av nationella prov åk 3 (läsåret 2015/16) se Tabell 5 och 6 i Appendix.

Könsskillnaderna i årskurs 9 i de nationella proven är mycket små. Flickor presterar marginellt bättre än pojkar i svenska och engelska, medan pojkar presterar något bättre än flickor i matematik.

4.4. Elevers attityder till lärande

Vid sidan om betyg och nationella prov mäter även barn- och ungdomsförvaltningen elevers inställning till lärande. I attitydundersökningen deltar samtliga verksamheter i Järfälla med undantag för fristående skolenheter.

I 2017 års undersökning framgår det att 86 procent av eleverna anser att de får hjälp av sina lärare om de behöver det. Även om 86 procent är en hög grad av nöjdhet bör det noteras att det är fem procentenheter lägre än 2016. Vidare uppger en tydlig majoritet av eleverna att de stimuleras att komma vidare i sitt skolarbete om det går lätt att lära - 78 procent av eleverna instämmer i följande påstående: ”Om det går lätt för mig i skolan får jag hjälp att lära mig ännu mera”. Vad gäller lusten till skolarbete så uppger 60 procent av eleverna i grundskolan att skolarbetet gör de så nyfikna att de får lust att lära sig mera. Återigen noteras en försämring jämfört med 2016; föregående år ansåg 86 procent av eleverna att man fick hjälp av lärarna och 67 procent var nyfikna att lära sig mera.

Tidigare år har det påtalats att det finns en tydlig koppling mellan ålder och lust att lära. Detta samband kvarstår även i årets undersökning – ju yngre desto större lust att lära och vice versa. I årskurs tre uppger 77 procent att man anser att skolarbetet gör de nyfikna att lära sig mera, i årskurs åtta är det endast 34 procent som anser detta. Generellt är det inget anmärkningsvärt i sig att yngre elever uppvisar en större lust att lära då den naturliga nyfikenheten oftast är större hos yngre elever än hos äldre. Att skillnaden är så stor som den är, leder dock till eftertanke.

4.5. Grundsärskolan

Följande enheter hade läsåret 2016/17 verksamhet inom grundsärskolan: Björkebyskolan, Kolarängskolan, Olovslundskolan och Sandvikskolan.

Sammanlagt var 47 elever inskrivna i grundsärskolan. Av dessa 47 elever befann sig 27 elever i den särskilda inriktningen som kallas träningskolan.¹⁴ Med undantag för enstaka elever gick dessa 27 elever på Kolarängskolan. Resterande 20 elever var relativt jämnt fördelade på ovan angivna enheter.

Följande BRUK-mått bedömer huvudmannen vara uppfyllda ”till stor del” på grundsärskolan (tre på en fyrgradig skala)¹⁵:

BRUK (3.1): *Vår skola tar ansvar för att eleverna inhämtar och utvecklar sådana kunskaper som är nödvändiga för varje individ och samhällsmedlem och en grund för fortsatt utbildning.*

BRUK (3.3): *Undervisningen anpassas till elevernas bakgrund, tidigare erfarenheter, språk och kunskaper*

¹⁴ Träningskolan är avsedd för elever som inte kan tillgodogöra sig hela eller delar av utbildningen i ämnen. Istället för enskilda ämnen omfattar träningskolan fem ämnesområden.

¹⁵ Fyra på en fyrgradig skala innebär att man anser att kriteriet stämmer helt och hållet.

Granskar man andelen elever som fick betyg enligt grundsärskolans läroplan ser det lite olika ut beroende på enhet. På Kolarängskolan fick ingen elev betyg vilket beror på att samtliga elever läste ämnesområden där inga betyg ges. Alla elever nådde dock kunskapskraven i minst ett ämnesområde.¹⁶ På Björkebyskolan där åtta elever var mottagna i grundsärskolan fick samtliga elever betyg enligt grundsärskolans läroplan. På Olovslundskolan och på Sandvikskolan var det en elev på respektive enhet som fick betyg enligt grundsärskolans läroplan.

I syfte att förbättra kunskapen om grundsärskolan på huvudmannanivå genomförde förvaltningen för första gången attitydundersökningen med grundsärskolan som en egen enhet. Tanken med detta var att på ett strukturerat sätt fånga de attityder som vårdnadshavare har om grundsärskolan. Efter genomförandet kunde det konstateras att svarsfrekvensen var relativt låg, 49 procent, vilket gör att undersökningens resultat får tolkas med försiktighet. Med detta påtalat går det ändå att konstatera att de som har svarat över lag är mycket nöjda med verksamheten på grundsärskolan. I majoriteten av frågor är andelen nöjda vårdnadshavare över 90 procent vilket vida överstiger nöjdhetsgraden hos vårdnadshavare till barn i grundskolan. Som exempel kan framhållas att 95 procent av vårdnadshavarna anser att sitt barn får uppgifter och utmaningar som leder till kunskapsutveckling och att 95 procent anser sig vara nöjda med hur de bemöts när de är kontakt med skolan. Frågan med lägst grad av nöjdhet är informationsrelaterad, 79 procent av vårdnadshavarna anser att informationen om verksamhetens innehåll är bra. Att just denna fråga får ett något lägre betyg är att betrakta som normalt. Frågor som handlar om information tenderar i princip alltid att generera i lägre grad av nöjdhet. Detta betyder givetvis inte att eventuella förbättringsbehov ska negligeras, men det betyder att man måste vara medveten om att människor generellt ofta upplever att man bör få mer information.

4.6. Fritidshem

I syfte att mäta fritidshemmets kvalitet i Järfälla kommun används olika uppföljningsmetoder, till exempel ett självskattningsverktyg, verksamhetsbesök (kvalitetsuppföljning) och en årlig enkät (attitydundersökningen). För de mått som återkommer i attitydundersökningen hänvisas det till nästkommande kapitel "Attityder kring utveckling och lärande" samt "Normer och värden".

För att bedöma verksamheten kopplas ett självskattningsverktyg med en fyrgradig skala till en rad effektmål. Effektmålet med formuleringen, "Varje elev i skolan ska utifrån sina förutsättningar utvecklas så långt som möjligt enligt utbildningen avseende kunskaper, normer och värden", anses vara uppnått "till viss del"¹⁷ på fritidshemmet. Den relativt låga måluppfyllelsen i fritidshemmet anses bero på bland annat en låg andel högskoleutbildad personal samt varierande kunskap om det kompensatoriska uppdraget som fritidshemmet har. Ibland missuppfattas fritidshemslärares roll som en "hjälp lärare" som ska kopiera grundskollärares uppdrag. För att komma till rätta med dessa brister föreslås följande åtgärder:

- öka andelen högskoleutbildad personal
- förtydliga uppdraget inom fritidshemmen

¹⁶ Undervisningen utgår från de fem ämnesområdena; motorik, verklighetsuppfattning, vardagsaktiviteter, estetisk verksamhet samt kommunikation.

¹⁷ "till viss del" motsvaras av en 2:a på en fyrgradig skala.

Att öka andelen högskoleutbildad personal i fritidshemmen innebär att man dels måste sträva efter att behålla den högskoleutbildade personalen som man har, dels arbetat medvetet med nyrekrytering. I tider av lärarbrist är detta givetvis inte helt okomplicerat men med en offensiv agenda där man signalerar fritidshemmets betydelse genom olika åtgärder, till exempel möjligheter till fortbildning, och ett förtydligt uppdrag, ökar chansen att man kan knyta till sig högskoleutbildad personal.

För att ytterligare stärka fritidshemmens roll behöver uppdraget och arbetsuppgifter under schemalagdd tid förtydligas. Fritidshemmet har ett kompletterande uppdrag och ska stimulera elevernas lärande och utveckling samt erbjuda en aktiv och meningsfull fritid. Ibland händer det att personal på fritidshemmen hamnar i en medverkande roll under schemalagd tid genom att agera extra lärare. Även lärare i fritidshem/ fritidspedagog har fått en roll som blir snarlik grundskollärarens roll genom att vara en till vuxen i klassrummet, där fokus många gånger hamnar på att stödja elever i sitt lärande snarare än att bidra med sina kompetenser.

Detta är inte förenligt med läroplanens intentioner och för att motverka detta måste rollfördelningarna på skolorna och fritidshemmen förtydligas, begreppet samverkan behöver definieras. Det erfordras riktlinjer för hur formerna för samverkan mellan fritidshem-skola och fritidshem- förskoleklass skulle kunna se ut, det vill säga hur skolans undervisningsformer och fritidspedagogik kan mötas för att ge eleverna möjlighet att nå gemensamt uppsatta mål med hjälp av olika metodik och pedagogik.

För att möta detta behov har en diskussion påbörjats om att i framtiden genomföra ett "Fritidshemslyft" inom ramen för Järfälla kommuns verksamheter. Noterbart är att kommunen för ett antal år sedan genomförde en kommungemensam kompetensutvecklingsinsats som vände sig till samtliga fritidshem i Järfälla.

Under 17/18 har även ytterligare kompetensutvecklingsinsats gjorts med fokus på att tydliggöra styrdokumentens pedagogiska uppdrag för fritidshemmen och hur det systematiska kvalitetsarbetet kan bli ett välanvänt verktyg för att utveckla verksamheten och skapa en likvärdighet i kommunen.

Under 17/18 genomför även Järfälla en forskningscirkel för och med fritidshemmen där fyra stycken fritidspedagoger/lärare i fritidshem deltar från Järfällas olika kommundelar. Forskningscirkeln, som är ett samarbete med centrum för praktisk kunskap vid Södertörns högskola, utgår från deltagarnas erfarenheter i yrket och fokuserar på svårbedömda handlingssituationer som belyses från olika perspektiv och med hjälp av olika teorier. Det egna skrivandet är en central metod för att reflektera över den egna yrkesrollen i forskningscirkeln. Genom arbetet tränar sig deltagarna i analys av fritidspedagogens professionella roll, handlingsfält och yrkeskunnande.

4.7. Normer och värden

4.7.1. Om attitydundersökningen

Attitydundersökningen genomförs årligen mellan sport- och påsklov. Som tidigare har noterats deltar samtliga verksamheter med undantag för fristående skolenheter i Barn- och ungdomsförvaltningens attitydundersökning. Undersökningens under-

grupper utgörs av föreskolnföräldrar, föräldrar i pedagogisk omsorg, föräldrar till elever i åk 3,5 och 8 samt elever i åk 3,5 och 8.

4.7.2. Föräldrar och elever är generellt nöjda med utbildningen i Järfälla

På ett generellt plan kan det konstateras att föräldrar och elever är nöjda med utbildningen oavsett om det handlar om förskola, fritidshem eller grundskola. Det som varierar något är graden av nöjdhet.

85-86 procent av föräldrarna är nöjda med sitt barns förskola och kan rekommendera densamma. Graden av nöjdhet har legat högt över tid, även om en viss försämring kan noteras jämfört med föregående år. När det handlar om fritidshemmen kan 83 procent av eleverna och föräldrarna rekommendera sitt fritidshem. Tre fjärdedelar av föräldrarna svarar positivt på frågan om barnen stimuleras och får uppgifter som leder till utveckling och lärande på fritidshemmet. I skolan kan 74 procent av eleverna rekommendera sin skola och 82 procent av elevernas föräldrar. Noterbart här är att elevernas vilja att rekommendera sin skola har sjunkit med fem procentenheter det senaste året.

Anledningen till att skolan är något mindre populär än förskolan kan ha olika förklaringar. En hypotes är att graden av nöjdhet hänger ihop med förväntningar och att dessa ser annorlunda ut beroende på verksamhet. Föräldrar upplever generellt att de förväntningar man har på förskolan uppfylls medan det inte alltid är fallet för grundskolan där förväntningarna är något annorlunda.

4.7.3. Mycket hög grad av upplevd trygghet

Sammantaget kan det konstateras att den upplevda tryggheten i Järfällas verksamheter är hög men något avtagande. I den senast genomförda attitydundersökningen uppger 91 procent av föräldrarna att deras barn är trygga på förskolan. Denna siffra är något lägre än föregående år då 94 procent av föräldrarna uppgav att barnen var trygga. Även på fritidshemmet noteras en viss försämring i den upplevda tryggheten, från 91 procent till 87 procent.

Huvudmannen anser att de självskattningsmått som handlar om trygghet på fritidshemmen är uppfyllda "till stor del" vilket indikerar på en hög grad av upplevd trygghet. Det som anses ha varit framgångsfaktorer i arbetet med att uppnå en god trygghet på fritidshemmen är bland annat en tydlig styrning av rastverksamheten, en tidigare kommungemensam kompetensutvecklingsinsats, och ett samarbete med Järfällas Barn- och elevhälsa. Eleverna på fritidshemmen ger också uttryck för en hög grad av trygghet - nio av tio elever anser sig vara trygga på fritidshemmen. 86 procent av Järfällas grundskoleelever uppger att de är trygga i skolan. I jämförelse med föregående år noteras här ett försämrat värde om fem procentenheter.

En stor majoritet av föräldrarna anser att personalen aktivt motarbetar att något barn behandlas illa på förskolan eller i skolan. Störst är förtroendet i förskolan, hela 91 procent av föräldrarna anser att personalen motverkar att något barn far illa. I skolan är förtroendet något lägre, 80 procent av föräldrarna anser att personalen aktivt motverkar mobbning. Trenden är stabil över tid, även om en viss försämring noteras för 2017 års undersökning.

Även om den generella tryggheten upplevs vara höga i Järfällas verksamheter, och det förebyggande trygghet- och likabehandlingsarbetet anses fungera väl, ska det

betonas att huvudmannen och enheterna aldrig kan vara nöjda förrän alla barn och elever anser sig vara trygga i verksamheterna. Ambitionen kommer alltid vara att alla barn/elever ska känna sig trygga och uppleva en miljö där likabehandling råder.

Plan mot diskriminering och kränkande behandling

I förvaltningens systematiska kvalitetsarbete ingår att alla verksamheters ”Plan mot diskriminering och kränkande behandling” årligen granskas. Detta för att identifiera eventuella brister och för att stödja och vägleda enheterna i arbetet med att skapa trygga förskolor, grundskolor och fritidshem för alla barn och elever. De fristående förskolornas planer granskas i samband med tillsynsförfarandet. Att ge verksamheterna vägledning och råd i likabehandlingsarbetet är en del av tillsynen. Barn- och elevkonsulenten, som granskar planerna mot diskriminering och kränkande behandling, samt leder nätverksträffarna, uppger att planerna generellt sett håller god kvalitet. Dock har den skärpning av diskrimineringslagen som trädde i kraft 1 januari 2017, inneburit att alla verksamheter ännu inte hunnit anpassa planerna till de nya direktiven. Den centrala förvaltningen har därför tagit fram stödmaterial och reviderade mallar för verksamheterna att använda till hjälp för detta.

Nätverksträffar

Två gånger per läsår anordnar den centrala förvaltningen nätverksträffar där samordnare för likabehandling från verksamheterna, både för fristående, kommunala förskolor och skolor träffas och diskuterar värdegrundsfrågor, likabehandlingsarbete och främjande arbete. Inom både skolans- och förskolans nätverk har fokus under 2017 varit skärpningen av diskrimineringslagen. Barn- och elevkonsulenten har informerat om vad skärpningen innebär i praktiken och frågan har diskuterats mellan samordnarna i syfte att utbyta tankar, erfarenheter idéer om arbetet.

En utvärdering av nätverksträffarna och av rollen ”samordnare” som medlemmarna innehar, genomfördes på barn- och elevkonsulentens initiativ. Nätverksträffarna upplevs som positiva, främst tack vare det utbyte som sker mellan verksamheterna. Flera av samordnarna uppger att de uppskattar att träffarna är utformade mer i dialogform än som föreläsningar. Utvärderingen visade också att en majoritet av samordnarna upplever att det kan kännas som ett stort ansvar att driva frågorna på sina verksamheter och att förutsättningar att göra en god insats för detta inte alltid finns i tillräcklig utsträckning. De samordnare som har fler representanter i nätverket från samma verksamhet upplever sin roll som mer positiv och uppger att de anser att de får goda förutsättningar att genomföra sitt uppdrag. De samordnare som upplever att verksamhetens ledning har ett stort engagemang för dessa frågor upplever sin roll och sitt uppdrag mer positivt än de som tycker att de fått för stort ansvar för att driva frågan.

Skärpning av diskrimineringslagen- Aktiva åtgärder mot diskriminering

1 januari, 2017skärptes diskrimineringslagen. Skärpningen ställer inte bara krav på att en verksamhet ska motverka diskriminering utan innehåller också anvisningar för hur detta arbete ska bedrivas. Kortfattat innebär lagändringen att de åtgärder som sätts in ska upprättas mot bakgrund av en årlig kartläggning. Efter en analys av kartläggningsresultatet ska åtgärderna tidsbestämmas, följas upp och utvärderas. Alla steg i arbetet ska dokumenteras. Detta är ett löpande arbete som genomförs på årlig basis. Om detta har barn- och elevkonsulenten informerat vid nätverksträffarna vt- och ht-2017, samt under en chefsträff med tema Diskriminering. Den centrala förvaltningen har också tagit fram stödmaterial för verksamheternas arbete samt reviderat den mall som finns för Plan mot kränkande behandling och diskriminering. Verk-

samheterna har utöver detta erbjudits möjlighet att bjuda in barn- och elevkonsulenter för stöd i arbetet, vilket några verksamheter utnyttjat

Anmälningar om kränkande behandling 2017

Till Barn- och elevombudet (BEO) kan barn, elev och föräldrar rapportera upplevelser om kränkande behandling. För Järfällas kommunala för- och grundskolor har det under år 2017 inkommit tolv anmälningar som avser kränkande behandling. Det är fyra anmälningar färre än 2016 då 16 anmälningar gjordes. Tio av anmälningarna 2017 gäller grundskola och två anmälningar har riktats mot förskola. Fem av anmälningarna avser personals kränkning av barn/elever.

I sju av dessa ärenden har Skolinspektionen/BEO fattat beslut. I fem av anmälningarna har skolan och huvudmannen fått kritik avseende skolans skyldighet att motverka kränkande behandling^[1] och/eller anmälningsskyldigheten som träder i kraft när personal får kännedom om att en elev upplevt sig ha blivit utsatt för kränkande behandling.^[2] I ett av dessa fall har skadestånd utdömts från en skola med anledning av de kränkningar en elev utsatts för av en lärare. I två ärenden har inga brister konstaterats i skolans eller huvudmannens hantering.

Statistik över anmälningsärenden till BEO

	2016	2017
Totalt antal anmälningar till BEO	16	12
Antal ärenden där huvudmannen fått kritik	6	5
Antal ärenden där skadestånd har utdömts	1	1

Sammanfattningsvis kan sägas att antalet anmälningar under 2017 har legat något lägre än föregående år.

Fokusområden 2018

Arbetet med aktiva åtgärder mot diskriminering bör särskilt följas upp i samband med att nästkommande läsårs granskningar av verksamheternas Planer mot kränkande behandling och diskriminering.

4.7.4. Hög grad av inflytande och delaktighet

Vad gäller inflytande i lärandet och kunskapsutvecklingen på förskolan anser bland annat 85 procent av föräldrarna att deras barns tankar och idéer tas tillvara och 79 procent av föräldrarna är nöjda med det inflytande de har på verksamheten. Jämfört med föregående år är dock en liten försämring ägt rum.

En stor majoritet, 81 procent av eleverna i grundskolan, vet vad de ska kunna för att nå kunskapskraven. Även vad gäller planeringen av kunskapsutvecklingen och lärandet finns det en hög grad av nöjdhet – 86 procent av eleverna anger att man är delaktiga i denna process. När det handlar om möjligheten att få välja olika sätt att arbeta på i skolan är graden av nöjdhet något lägre i jämförelse med övriga frågor.

^[1] Skollagen 6 kap, 6-7§§

^[2] Skollagen 6 kap, 10§

Tre fjärdedelar av eleverna uppger att de får välja olika sätt att arbeta på i skolan. Återigen noteras dock sämre siffror i förhållande till föregående år inom frågeområdet ansvar och inflytande. Lite beroende på frågan svarar ungefär fem procentenheter färre i genomsnitt att de är nöjda med det inflytande som ges i skolan.

Även på fritidshemmet sjunker graden av nöjdhet – 2016 ansåg 88 procent av eleverna att de fick vara med och påverka vad de gör på fritidshemmen, 2017 anser 81 procent av eleverna att påståendet stämde. Föräldrarna är dock mer nöjda jämfört med föregående år. 79 procent, fyra procentenheter mer än föregående år, anser att fritidshemsverksamheten utgår från sina barns intressen.

5. FÖRUTSÄTTNINGAR

Sammanfattande slutsatser om förutsättningar

- *Järfälla har, precis som tidigare år, något lägre personaltäthet i förskolan än riket och länet. Andelen personal med pedagogisk högskoleexamen i förskolan är sjunkande i Järfälla, precis som i länet och riket.*
- *Järfälla har för första gången en högre andel högskoleutbildade lärare än länet och riket i genomsnitt.*
- *fritidshemmen har över tid en minskad personaltäthet i Järfälla. Även andelen lärare med pedagogisk högskoleexamen minskar över tid.*

Det är något lägre personaltäthet i förskolan i Järfälla än i riket och i länet, men skillnaden är relativt liten. Tydligare är trenden vad gäller andelen högskoleutbildad personal i Järfälla och i riket. Förskolorna vittnar om svårigheter i att rekrytera personal, eftersom förskolläraryrket är litet och konkurrensen hög. Viktigt att påtala är att den negativa trenden gäller även riket och länet.

För första gången på fyra år har Järfälla i grundskolan en högre andel högskoleutbildad personal än riket och länet. Även om detta är positivt i sig bör det påpekas att det inte är Järfälla som har förbättrat sin andel, det är riket och länet som har sänkt sin andel högskoleutbildad personal samtidigt som Järfälla har behållit samma andel.

Andelen högskoleutbildad personal i fritidshemmen sjunker över tid i Järfälla. Kommunen sticker dock på intet sätt ut då utvecklingen är snarlik i länet och i riket. Vidare stiger personaltätheten marginellt i Järfällas fritidshem. Fristående enheter har visserligen höjt sin personaltäthet, men har alltså en betydligt lägre personaltäthet än kommunala enheter.

För grundsärskolans räkning är det svårt att dra några tydliga slutsatser. Personaltätheten och andelen högskoleutbildade pedagoger kan variera ganska mycket från år till år, vilket beror på att det är en liten verksamhet. Få elever och personal gör att stora statistiska effekter kan uppkomma om exempelvis en eller två lärare slutar.

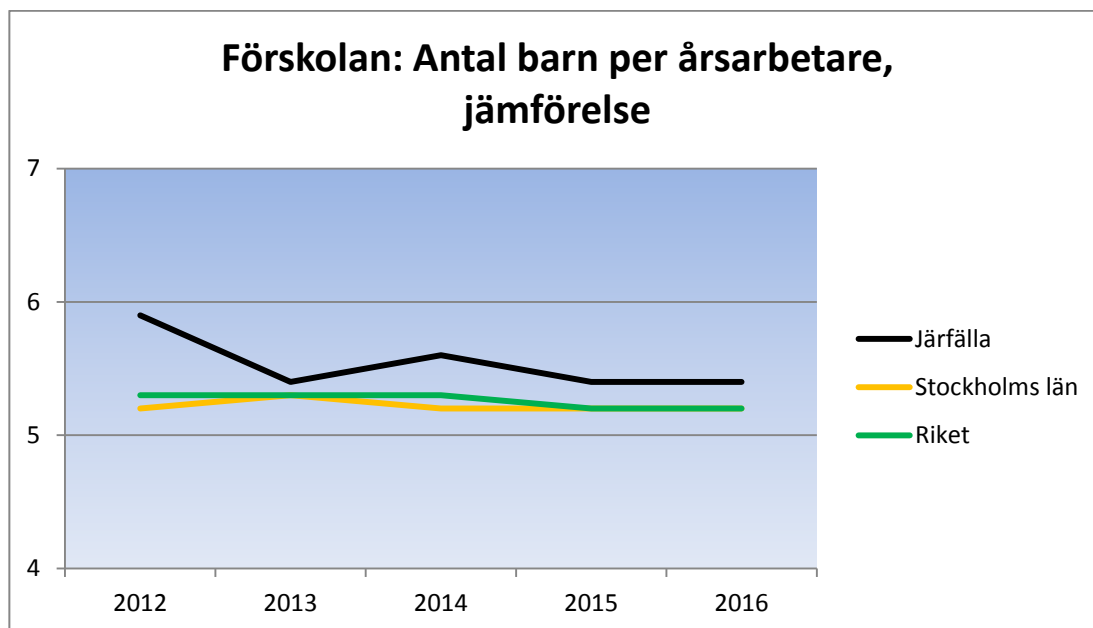
5.1. Personaltäthet och utbildningsnivå

För att verksamheterna ska nå målen är det viktigt att se på de förutsättningar de har vad gäller personaltäthet och andelen årsarbetare med pedagogisk högskoleutbild-

ning. Nedan följer en sammanställning över dessa två faktorer uppdelat på förskola, pedagogisk omsorg, grundskola, fritidshem och grundsärskola. I tabellerna och diagrammen är **2016** det senaste året med redovisad statistik. Detta beror på att det i skrivande stund ännu inte finns någon statistik för 2017 tillgänglig.

5.2. Förskolan

Trots att antalet barn har ökat över tid i förskolan i Sverige, har inte gruppstorleken i ökat nämnvärt. För Järfällas del har antalet barn per årsarbetare varit relativt stabilt de senaste åren med en topp för året 2012.

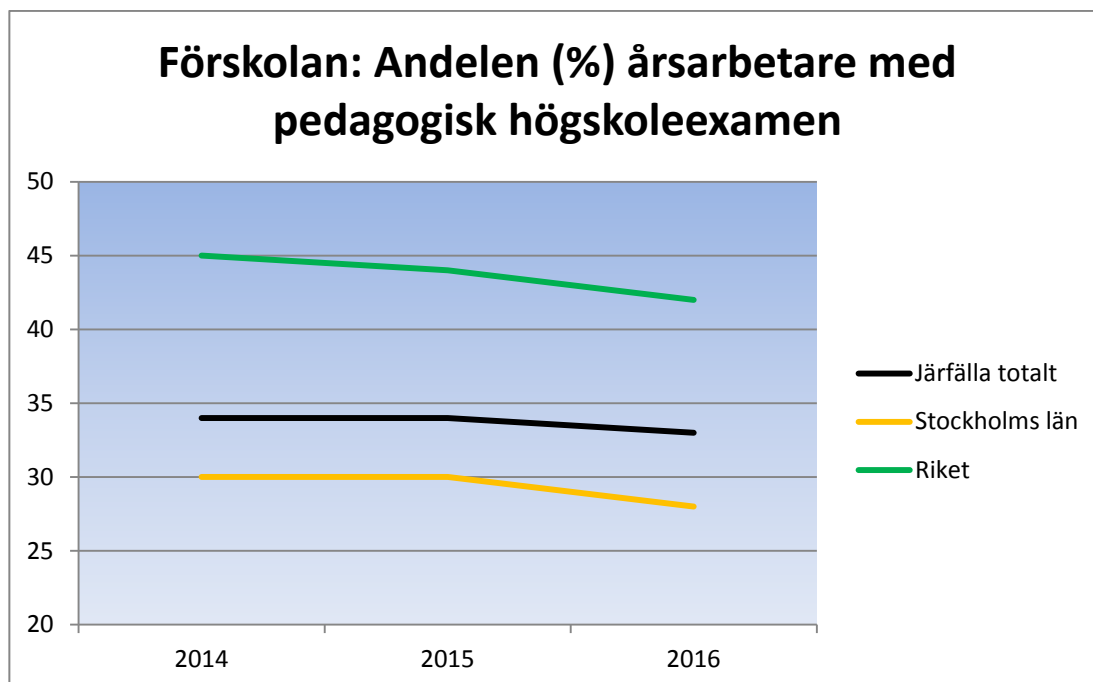
Eftersom Järfälla befinner sig i en kraftig expansionsfas med ett ökat antal barn i förskolans verksamheter väntas behovet av nyanställda vara mycket stort i framtiden.

Sett lokalt i Järfälla, så är det en viss skillnad mellan fristående och kommunala förskolor. Personaltätheten i kommunal förskola har legat något lägre än i de fristående förskolorna. Det är något som även gör sig gällande för Sverige i stort.

Förskolan: Antal barn per årsarbetare					
	2012	2013	2014	2015	2016
Järfälla totalt	5,9	5,4	5,6	5,4	5,4
Kommunal regi	6,1	5,5	5,7	5,7	5,6
Fristående regi	5,4	5,2	5,4	4,8	4,8

När det handlar om andelen årsarbetare med pedagogisk högskoleexamen i förskolan ligger både Järfälla och länet under riket, och har så gjort under en längre tid. Det tyder på att behovet av förskollärare är extra stort i Stockholmsregionen (se diagram nedan). Det senaste året har andelen med pedagogisk högskoleutbildning i förskolan sjunkit såväl i riket som i länet och i Järfälla. I sammanhanget bör det påtalas att det inte handlar om att Järfälla anställer färre årsarbetare med pedagogisk högskoleexamen. Det som gör att andelen årsarbetare med pedagogisk högskoleexamen minskar är att antalet barn ökar mer än antalet nyanställda med pedagogisk högskoleexamen.

Eftersom det generellt finns, och har funnits en längre tid, en nationell brist på personal med pedagogisk högskoleexamen ser utvecklingen likartad ut i riket och länet.

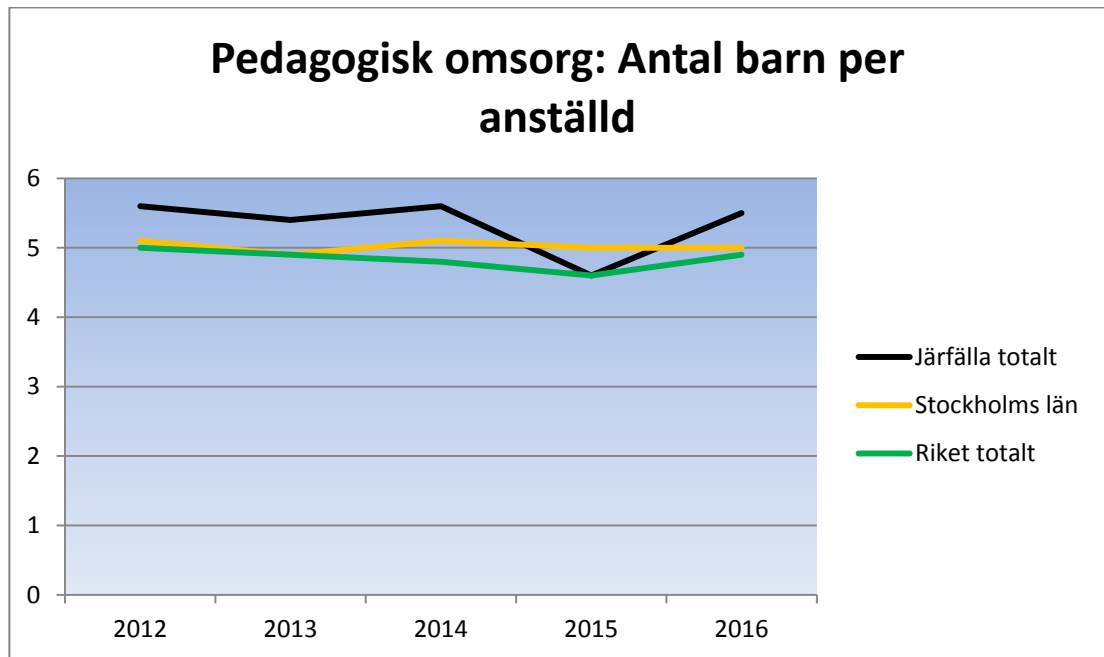
Förskolan: Andel (%) årsarbetare med ped. högskoleexamen per huvudman

	2014	2015	2016
Järfälla totalt	34	34	33
Kommunal regi	34	34	34
Fristående regi	32	33	30

Även på läns- och riksnivå är siffrorna liknande vad gäller skillnaden mellan fristående och kommunala enheter. Andelen årsarbetare med pedagogisk högskoleexamen är högre hos kommunala enheter.

5.3. Pedagogisk omsorg

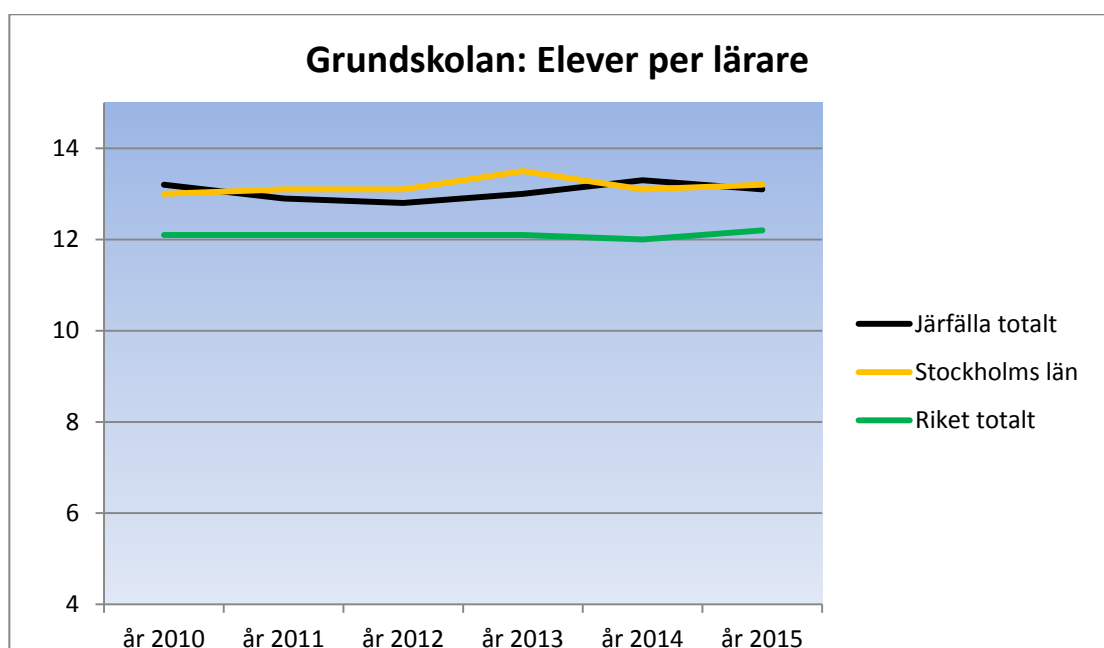
I och med att antalet verksamheter inom pedagogisk omsorg är så få i Järfälla kommun redovisas inte statistik uppdelat på kommunal respektive fristående. Genomsnittet för antalet inskrivna barn per anställd i pedagogisk omsorg i Järfälla har de senaste åren varierat mellan 4,6 och 5,6.

5.4. Grundskola

Läsaren bör observera att lärartätheten i grundskolan bedöms utifrån 2015 års siffror. Detta beror på att 2016 års siffror innehöll rapporteringsfel vilket gör att siffrorna ej kan bedömmas som tillförlitliga i det fallet.

Järfälla kommuns personaltäthet ökar något jämfört med föregående år. Sett till de senaste fem åren är det dock svårt att tala om en enhetlig trend. Rikssnittet ligger på cirka 12 elever per lärare, men stiger för första gången på flera år. Enligt befolkningsprognosen kommer elevantalet att öka framöver, vilket kan leda till ökat antal elever per lärare på kort sikt.

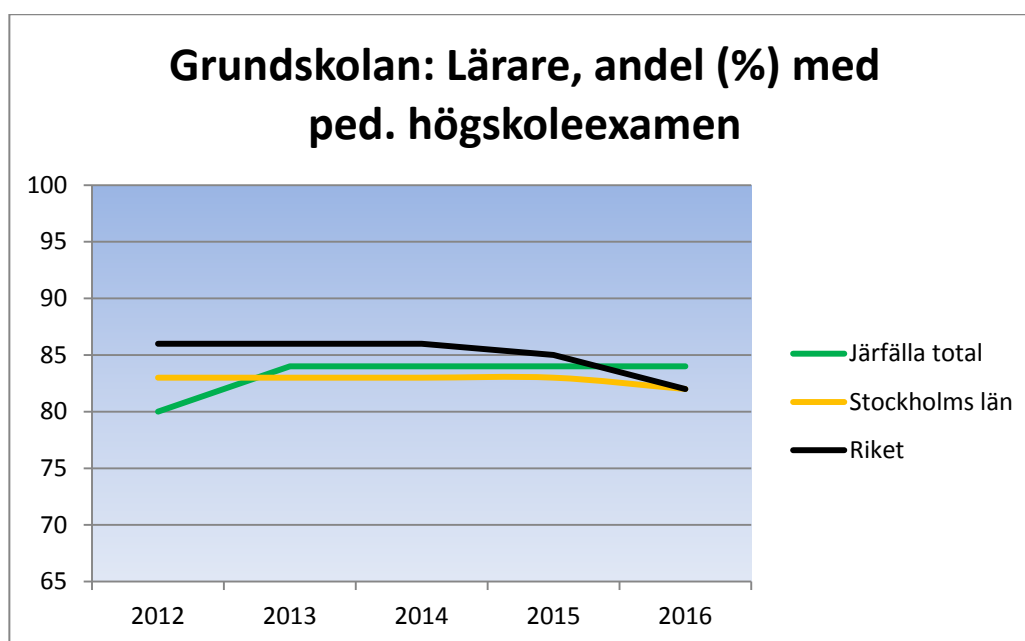

Det finns en skillnad i personaltätet mellan fristående och kommunala grundskolor i Järfälla kommun, där kommunala skolor generellt har bättre personaltätet än fristående. Sett över en femårsperiod har dock de fristående enheterna höjt sin personaltätet något.

Grundskolan: Elever per lärare						
	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Järfälla totalt	13,2	12,9	12,8	13	13,3	13,1
Kommunal regi	12,8	12,6	12,5	12,8	13,1	12,9
Fristående regi	15,3	14,8	15,9	14,6	14,5	14,6

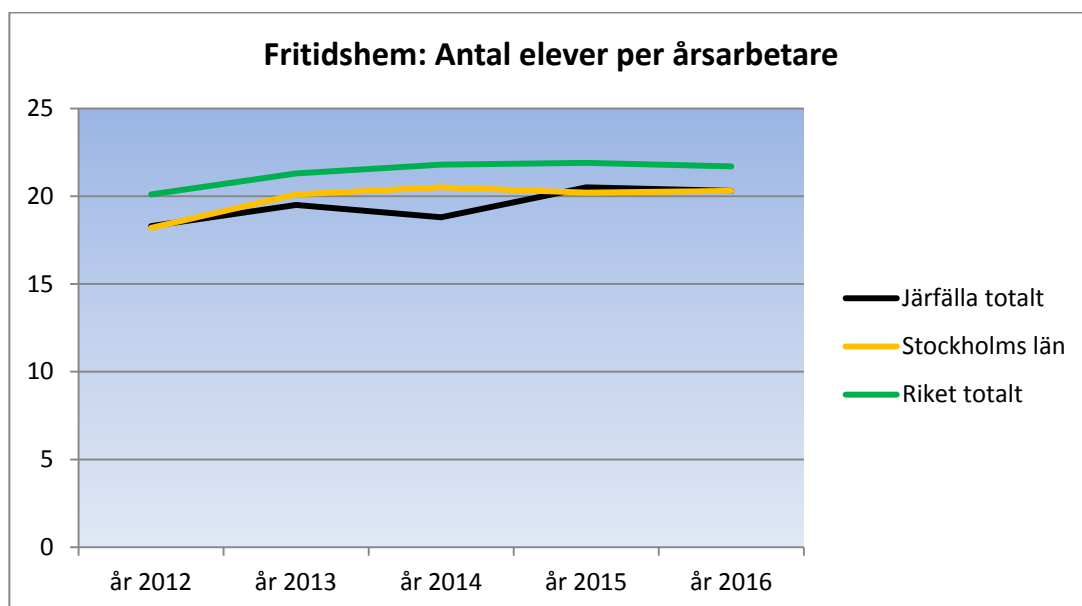
Andelen med pedagogisk högskoleutbildning i Järfälla ligger på en stabil nivå. Trenden i riket är negativ och även länet sjunker något i jämförelse med föregående år. Noterbart är att Järfälla för första gången på mycket längre nu har en högre andel lärare med pedagogisk högskoleexamen än både länet och riket. Som framgår av diagrammet beror dock inte detta på att Järfälla har höjt sin andel, utan på att länet och riket har sänkt sin andel lärare med pedagogisk högskoleutbildning.

5.5. Fritidshem

Antalet inskrivna elever i fritidshem har ökat de senaste tio åren. Det har gjort att det för många kommuner varit en utmaning att hitta pedagogiskt utbildad personal samt att hålla en hög personaltätet.

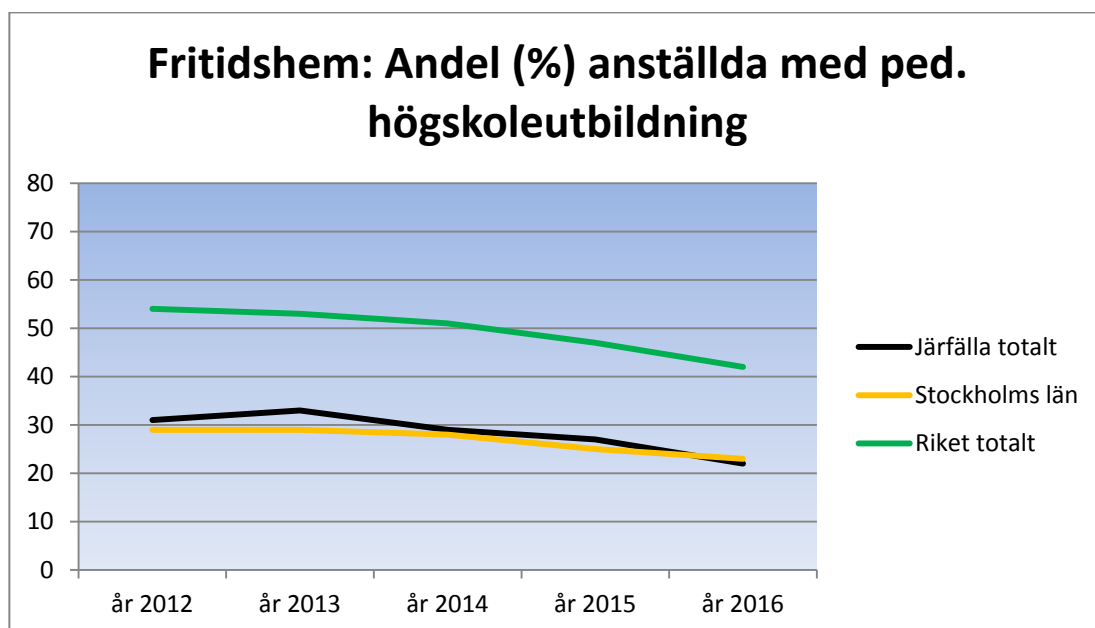
För Järfällas del har personaltäteten förbättrats marginellt det senaste året. Järfälla har nu samma personaltätet som länet och högre personaltätet än riket.

Skillnaderna i personaltäthet är även i år stor mellan kommunala och fristående fritidshem i Järfälla, där kommunala fritidshem haft en högre personaltäthet än fristående sett ur ett längre tidsperspektiv. Det ska dock noteras att fristående regi har höjt sin personaltäthet de senaste två åren.

År	2012	2013	2014	2015	2016
Järfälla totalt	18,3	19,5	18,8	20,5	20,3
Kommunal regi	17,8	19,2	18	19,8	19,8
Fristående regi	30,7	26	45,5	38,2	33,1

Precis som i förskolan är andelen högskoleutbildade pedagoger i fritidshemmet lägre i länet och i Järfälla jämfört med riket. I dagsläget ligger riksgenomsnittet på 42 procent. Järfälla har 22 procent och länet 23 procent. Som framgår av diagrammet nedan befinner sig alla tre jämförelsenheter i en tydligt fallande trend.

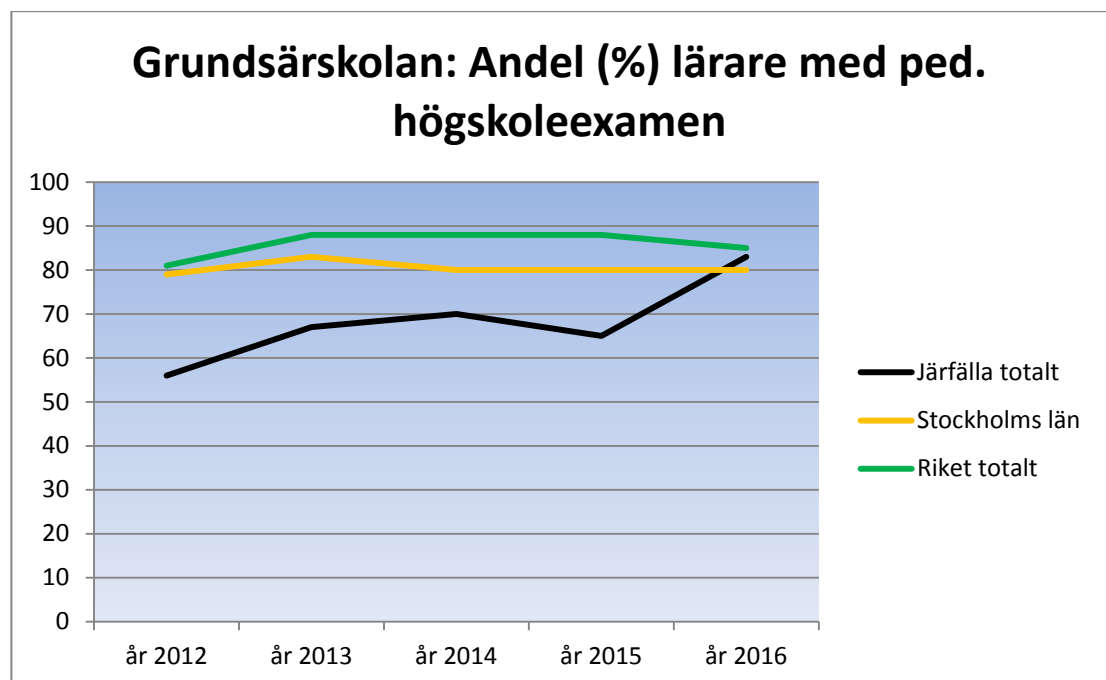
Skillnaden mellan fristående och kommunala fritidshem är stor i Järfälla kommun, där kommunala fritidshem har haft en större andel årsarbetare med pedagogisk högskoleutbildning än fristående. Skillnaden har gjort sig gällande över en längre tidsperiod.

	2012	2013	2014	2015	2016
Järfälla totalt	31	33	29	27	22
Kommunal regi	32	34	30	28	23
Fristående regi	15	13	5	7	0

5.6. Grundsärskolan

Det låga antalet elever i grundsärskolan medför vissa svårigheter när det kommer till statistiska jämförelser över tid. Små förändringar i elevantalet ser ut som stora förändringar i statistiken, vilket gör det svårt att dra några säkra slutsatser. Det är ändå viktigt att utifrån ett kvalitetsperspektiv redogöra siffror för andelen lärare med specialpedagogisk och pedagogisk högskoleutbildning. Detta med tanke på att grundsärskolan inte har samma möjlighet som grundskolan att mäta kvalitet utifrån betygsresultat, eftersom inte alla elever tar ut betyg.

Med detta fastslaget går det att konstatera att andelen lärare med pedagogisk högskoleexamen ökar i Järfälla och har så gjort sedan 2012. Järfälla ligger nu något över länet och något under riket.

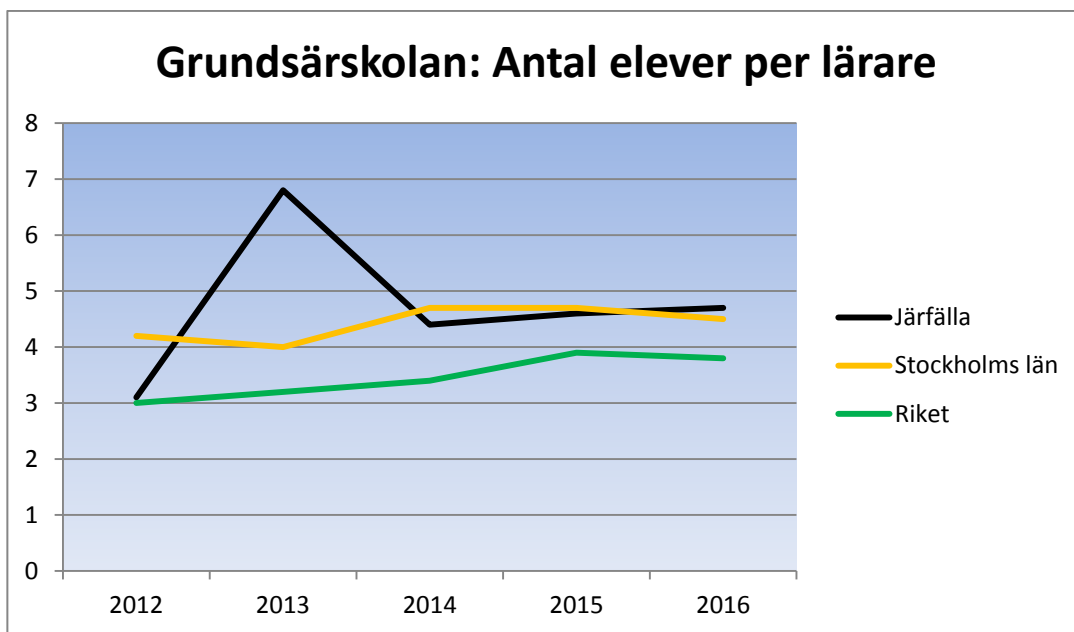

Grundsärskolan: Andel lärare med olika högskoleutbildningar

Järfälla	2012	2013	2014	2015	2016
Lärare (heltidstj), andel ped.hög.utb	56	67	70	65	85
Lärare (heltidstj), andel specialpedag.utb	11	26	33	29	12

Lärare, antal heltidstjänster	12	6	10	12	9
-------------------------------	----	---	----	----	---

Järfälla hade år 2016 lägre personaltäthet i grundskolan än länet och riket. Som framgår av diagrammet nedan har dock personaltätheten varierat något de senaste åren. I ett litet urval av personal och elever uppstår inte sällan stora statistiska effekter vid förändringar som i själva verket kan handla om att enstaka personal/elever börjar eller slutar inom verksamheten.

6. IDENTIFIERADE FÖRBÄTTRINGSOMRÅDEN

Måluppfyllelse- och analysrapporten har gett en övergripande bild och bedömning av kvaliteten i barn- och ungdomsförvaltningens verksamheter det senaste läsåret. I syfte att gå vidare har ett antal av de tydligaste förbättringsområdena identifierats. De områdena som listas nedan har valts ut därför att de antingen är av kommunövergripande karaktär, eller för att de påverkar kommunens sammanvägda resultat.

- pojkars kunskapsresultat i grundskolan
- skillnaden mellan enheternas kunskapsresultat
- elevers kunskapsresultat som tillhör gruppen utrikes födda med utländsk bakgrund

Som synes handlar flertalet av de identifierade förbättringsområden om likvärdighet, en likvärdighet som måste utvecklas i flera perspektiv. Pojkars kunskapsresultat släpar efter flickornas kunskapsresultat på ett sätt som inte kan betraktas som naturligt. Även om könsskillnaderna inte är ett lokalt Järfällafenomen, så finns det anledning att undersöka vad huvudmannen kan göra för att motverka skillnaderna.

På samma sätt måste spridningen mellan enheternas kunskapsresultat analyseras; socioekonomiska skillnader till trots så ingår det i skolans uppdrag att verka kompensatoriskt vilket betyder att stora resultatskillnader måste motarbetas.

Ytterligare en aspekt av likvärdigheten handlar om skillnaden mellan elever av olika härkomst. Elever födda utomlands med utländsk bakgrund uppvisar en negativ resultatutveckling de senaste tre åren, vilket står i kontrast till svenska elever eller elever med utländsk bakgrund som är födda i Sverige - de två sistnämnda elevgrupperna uppvisar en positiv resultatutveckling.

Slutligen ska fokus riktas mot gymnasiebehörigheten hos Järfällas elever. Gymnasiebehörigheten är idag klart lägre än för fem år sedan, vilket inte kan accepteras. Att vara behörig till gymnasieskolan kan sägas vara ett kvitto på att man har "klarad grundskolan", vilket är extra viktigt ur ett likvärdighetsperspektiv. För individen är gymnasiebehörigheten dessutom grundläggande ur ett längre perspektiv – utan gymnasieexamen ökar risken för arbetslöshet och utanförskap betydligt.

De identifierade förbättringsområdena mäts i första hand mot nyckeltal som hänger ihop med årskurs 9. Detta betyder dock på intet sätt att förskolenheter eller F-5-enheter inte berörs av identifierade områden – tvärtom kan det argumenteras för att förskolorna och F-5:skolorna lägger grunden i arbetet med att förbättra resultaten i de identifierade områdena. Att höja pojkars kunskapsresultat i grundskolan eller att motverka skillnader i kunskapsresultat mellan olika elevgrupper är ett arbete som förutsätter tidiga insatser, eftersom det sannolikt är svårare att utjämna skillnader när dessa har vuxit sig stora i takt med elevers stigande ålder.

I ett nästa steg kommer en verksamhetsplan att presenteras under våren. I verksamhetsplanen presenteras de utvecklingsområden som barn- och ungdomsförvaltningen avser att fokusera på i det systematiska kvalitetsarbetet. Utvecklingsområdena innehåller såväl målsättningar som konkreta åtgärder vidareutveckling.

7. APPENDIX

7.1. Tabell 1: Betyg åk 6

Ämne	Total	Flickor	Pojkar
Bild	96,9	98,8	95,3
Engelska	94,4	93,9	94,9
Hem- och konsumentkunskap	95	94	95,8
Idrott och hälsa	92,1	92,7	91,5
Matematik	90,2	90,7	89,7
Modersmål	90,7	~100	85,6
Musik	95,7	97,7	94,1
Biologi	93,8	94,8	93
Fysik	95,5	96,5	94,6
Kemi	94,3	95,6	93,1
Geografi	93,9	94,8	93,1
Historia	95,1	95,6	94,7
Religionskunskap	95,5	95,8	95,3
Samhällskunskap	94,3	95,3	93,4
Slöjd	98,2	~100	97,5

Svenska	95	96,5	93,6
Svenska som andraspråk	58,5	68,3	50,9
Teknik	96,2	97,5	95,2

7.2. Tabell 2: Nationella prov åk 3

Nedanstående tabell är baserat på samtliga Järfällaskolors resultat i årskurs 3, såväl kommunala som fristående.

Ämne	Delprov	Totalt i urvalet		Totalt riket		Flickor i urvalet		Pojkar i urvalet	
		Totalt antal elever	Andel (%) som nått kravnivån av deltag. elever	Totalt antal elever	Andel (%) som nått kravnivån av deltag. elever	Andel (%) som nått kravnivån av deltagande flickor, jämfört med riket	Andel (%) som nått kravnivån av deltagande flickor, jämfört med riket	Andel (%) som nått kravnivån av deltagande pojkar, jämfört med riket	Andel (%) som nått kravnivån av deltagande pojkar, jämfört med riket
Matematik	Muntlig kommunikation	943	94,6	943	94,3				
Matematik	Mönster i talföljder och geometriska mön	943	96,1	943	95,3				
Matematik	Förståelse för räknesätt	943	94,4	943	92,8				
Matematik	Positionssystemet	943	96,8	943	96,5				
Matematik	Enkla problem	943	83,8	943	87,5				
Matematik	Mäta, jämföra, uppskatta längd, omkrets	943	92,4	943	93,1				
Matematik	Skriftliga räknemetoder	943	78,5	943	79,6				
Matematik	Överslagsräkning	943	87,7	943	89,2				
Matematik	Huvudräkning och likhetstecknets betyde	943	93,1	943	91,1				
Svenska	Tala: muntlig uppgift	752	98,3	752	98,0				
Svenska	Läsa: berättande text	752	96,0	752	95,9				
Svenska	Läsa: faktatext	752	92,4	752	94,7				
Svenska	Enskild högläsning	752	95,7	752	96,1				
Svenska	Enskilt textsamtal	752	97,7	752	98,0				
Svenska	Skriva: berättande text	752	87,9	752	90,5				
Svenska	Stavning och interpunktion	752	91,3	752	90,9				
Svenska	Skriva: faktatext	752	92,2	752	91,8				
Svenska som andraspråk	Tala: muntlig uppgift	188	96,7	188	91,5				
Svenska som andraspråk	Läsa: berättande text	188	86,7	188	76,5				
Svenska som andraspråk	Läsa: faktatext	188	77,9	188	74,5				
Svenska som andraspråk	Läsa: enskild högläsning	188	95,6	188	85,7				
Svenska som andraspråk	Läsa: enskilt textsamtal	188	98,9	188	89,1				
Svenska som andraspråk	Skriva: berättande text	188	89,0	188	81,8				
Svenska som andraspråk	Skriva: stavning och interpunktion	188	92,3	188	78,0				
Svenska som andraspråk	Skriva: faktatext	188	84,1	188	75,0				

7.3. Tabell 3: Nationella prov åk 6

Nedan följer en tabell över hur många elever som procentuellt sett når ett godkänt provbetyg i de olika ämnena.

Ämne	Delprov	Andel (%) elever med provbetyg A-E		
		Totalt	Flickor	Pojkar
Svenska	Provbetyg	92,4	95,7	89,4
Svenska	Tala (delprov A)	96,9	97,7	96,3
Svenska	Läsa (delprov B)	87,5	91,5	83,9
Svenska	Skriva (delprov C)	83	91	75,6
Svenska som andraspråk	Provbetyg	78,9	92,5	68
Svenska som andraspråk	Tala (delprov A)	88,9	97,5	82
Svenska som andraspråk	Läsa (delprov B)	63,7	70	58,8
Svenska som andraspråk	Skriva (delprov C)	69,2	92,5	51
Matematik	Provbetyg	86	85,3	86,7
Engelska	Provbetyg	95,6	94,3	96,8
Engelska	Tala (delprov A)	94,9	94,4	95,4
Engelska	Läsa och lyssna (delprov B)	93,9	92,4	95,3

Engelska	Skriva (delprov C)	95,4	95,4	95,3
----------	--------------------	------	------	------

7.4. Tabell 4: Nationella prov åk 6

Jämförelse – Järfälla / Stockholms län / Riket

Nedan följer en jämförelse mellan Järfälla, länet och riket med avseende på det genomsnittliga provbetyget i de olika ämnena.

Ämne	Genomsnittligt provbetyg 0-20
Svenska	
Järfälla	12,4
Stockholms län	13,6
Riket	13
Svenska som andraspråk	
Järfälla	9,9
Stockholms län	9,4
Riket	8
Matematik	
Järfälla	11,5
Stockholms län	12,8
Riket	12,1
Engelska	
Järfälla	15,1
Stockholms län	15,9
Riket	14,9

7.5. Tabell 5: Nationella prov åk 9

Nedan följer en tabell över hur många elever som procentuellt sett når ett godkänt provbetyg i de olika ämnena.

Prov/delprov	Andel (%) med provbetyg A-E		
	Totalt	Flickor	Pojkar
Svenska			
Sammanvägt provbetyg	95,2	95,3	95
Tala (delprov A)	98,6	~100	98,3
Läsa (delprov B)	91,2	92,3	90,1
Skriva (delprov C)	87,7	89	86,3
Svenska som andraspråk			
Sammanvägt provbetyg	75	~100	72,4
Tala (delprov A)	95,4	~100	~100
Läsa (delprov B)	47,7	64,6	37,8
Skriva (delprov C)	60,8	~100	52,8
Matematik			
Provbetyg	83,7	83,2	84,1
Engelska			
Sammanvägt provbetyg	97,4	97,6	97,1
Tala (delprov A)	97,8	98,2	97,4

Läsa och lyssna (delprov B)	94,7	95,1	94,4
Skriva (delprov C)	96,7	96,9	96,5

7.6. Tabell 6: Nationella prov åk 9

Nedan följer en jämförelse mellan Järfälla, länet och riket med avseende på det enomsnittliga provbetyget i de olika ämnena.

Ämne	Genomsnittligt provbetyg 0-20
Svenska	
Järfälla	14
Stockholms län	14,5
Riket	13,6
Svenska som andraspråk	
Järfälla	9,3
Stockholms län	9,4
Riket	7,7
Matematik	
Järfälla	11,3
Stockholms län	12,1
Riket	10,8
Engelska	
Järfälla	15,8
Stockholms län	16,1
Riket	15,0